Venkraai

Verenigingsblad van de KNNV afdeling Eindhoven

Voorjaar 2022

Berichten	"Op de hoogte–25"	2
	Wijzigingen ledenbestand	2
	Algemene ledenvergadering op donderdag 17 maart 2022	3
	Verslag van het bestuur over het jaar 2021	4
	Financieel jaaroverzicht 2021	6
	Notulen Algemene Ledenvergadering op 18 maart 2021	7
	Jaarverslagen Werkgroepen en Commissies over 2021	8
Excursies	Za 19 mrt Excursie naar de Mortelen	16
	Za 2 apr Excursie naar de Vloeten en de Oetert	16
	Wo 6 apr Excursie naar het Savelsbos in Zuid-Limburg	17
	Zo 1 mei Excursie naar de Malpieheide in Valkenswaard	17
	Za 21 mei Excursie naar De Lange Bleek	18
Cursussen	Corona-voorzorgsmaatregelen bij binnenactiviteiten	18
	Kennismakingscursus "Mossen"	19
	Cursus "Inheemse Amfibieën en Reptielen"	20
	Cursus "Libellen en Waterjuffers"	21
Artikelen	Verslag Sinterklaasexcursie van de Vogelgroep op 5 december	22
	Verslag excursie naar Gijzenrooi op 12 december	23
	Een aanvulling op Marijke's reisbeschrijving	24
	Interview met Fred Lambert	25
	Coronablues	27
	Monitoring van vennen in Noord-Brabant door de provincie	28
	Flora en fauna op vier natuurontwikkelingsterreinen bij de Stippelberg, deel 4	31
	Uit de historie van de Venkraai, aflevering 21 (1963)	35
	Pestvogels	36

Voorblad Braamparelmoervlinders (*Brenthis daphne*) – Foto: Bert van Rijsewijk

“Op de hoogte-25”

Han Monteiro
Voorzitter KNNV afdeling Eindhoven

Op 23 januari 2016 schreef ik mijn eerste “Op de hoogte”, nu wordt dit mijn laatste. Zoals ik al meerdere keren heb aangekondigd stop ik met het voorzitterschap. Ik vind het tijd worden voor een opvolger. Niet dat ik het beu ben, maar een vereniging is na 7 jaar gebaat bij vernieuwing. Ideeën zijn er genoeg, maar de uitwerking laat ik nu over aan mijn opvolger en de rest van het bestuur.

Een aantal ideeën is al in gang gezet, maar vragen nog om nadere uitwerking. Zo zijn voorstellen gedaan om de werkgroepen meer te betrekken bij de “opvang” van nieuwe leden die naar hen verwezen worden. Hiervoor is er een welkomstcommissie in het leven geroepen. Wel moet die commissie nog gevuld worden met meer leden dan de twee die zich gemeld hebben. Helaas zijn er ook nog geen fysieke contacten met nieuwe leden mogelijk. Als ik dit schrijf moet Omikron nog in alle hevigheid losbarsten.

Hoewel er een schrijverscollectief in het leven is geroepen zijn er na ons jubileum nog geen gebeurtenissen te melden waar zij over zouden kunnen berichten, omdat alles stilligt.

Het idee van een denktank die het bestuur terzijde kan staan bij uitvoering en ontwikkeling van nieuwe ideeën, o.a. naar aanleiding van de discussie tijdens ons 75-jarig bestaan, begint vorm te krijgen. Zodra we weer “los” mogen kunnen we deze ideeën ook vormgeven.

Provinciaal hebben we weer digitaal overlegd met de afdelingen Breda, Roosendaal en Tilburg. We bespreken wat er gebeurd is in de afdeling en opperen nieuwe mogelijkheden.

Door de huidige omstandigheden is het geven van online cursussen in opkomst. In de Beleidsraad zal voorgesteld worden om die cursussen op de website van de landelijke KNNV te plaatsen, dan kan iedereen aanhaken.

Het ontwikkelen van wandelapps, een kaartje op je telefoon met uitleg, kan voor ons ook publiciteit en bekendheid opleveren. Ons bestuur gaat zich daar ook over buigen. Deskundigen die zich daarvoor willen inzetten, kunnen zich melden bij onze secretaris Jan Lanters.

We hebben ook de mogelijkheid besproken om afwisselend een 1000-soortendag te organiseren. Een leuke mogelijkheid om onderling contacten te leggen en kennis uit te wisselen.

De komende tijd komen de voorzitters van de werkgroepen weer bij elkaar voor het Coördinatorenoverleg en wordt er de Algemene Ledenvergadering (ALV) gehouden. We hopen dat het fysiek kan. Als dat niet kan, dan kunnen we het uitstellen of digitaal doen.

Op de ALV hoop ik de voorzittershamer over te kunnen dragen. Ik doe dat met weemoed in mijn hart.
Ik heb het een eer gevonden om de afdeling te mogen leiden en wil alle (bestuurs-)leden die dat samen met mij gedaan hebben bedanken.

Het was mij een genoegen, en ik wens onze afdeling een springlevende toekomst toe.

Wijzigingen ledenbestand van 30-11-2021 t/m 26-1-2022

Nieuw

Stichting Trefpunt Groen Eindhoven (abonnement)	Eindhoven

Overleden

Mevr. G. Claassen	Waalre
Mevr. Th. Bastiaans-v.d. Heijden	Mierlo

Geen lid meer per 01-01-2022

Mevr. W. Lomans	Someren
Mevr. A. Bokhorst	Son en Breugel
Dhr. F. Benjaminsen	Eindhoven

Stuur wijzigingen naar onze ledenadministrateur: *ledenadministrateur@eindhoven.knnv.nl*

Algemene ledenvergadering op donderdag 17 maart 2022

Om 20:00 uur, in IVN-gebouw D'n Aard, Ariespad 5 in Veldhoven.

Opmerking vooraf
We gaan er op dit moment van uit dat we de ALV inderdaad in d'n Aard kunnen houden, met voldoende plaats voor alle belangstellende leden.

Mocht echter de 1,5 meter regel nog steeds gelden, zodat er maar 18 personen in de grote zaal van d'n Aard kunnen, dan wijken we uit naar een andere locatie.

Als de regels een dergelijke bijeenkomst helemaal onmogelijk maken, dan zullen we terugvallen op een digitale vergadering via Zoom, evenals vorig jaar.
In dat geval zal de stemprocedure dezelfde zijn als vorig jaar, met de mogelijkheid om vooraf per e-mail of schriftelijk vragen te stellen aan het bestuur. Van dergelijke wijzigingen zullen onze leden op de hoogte worden gebracht via e-mail.

Agenda

1. Ontvangst met koffie
2. Opening
3. Mededelingen, plannen en beleid van de afdeling
4. Notulen van de Algemene ledenvergadering van 18 maart 2021
5. Jaarverslagen
6. Financiën
    - 6.1. Rekening en verantwoording 2021
    - 6.2. Verslag van de kascommissie betreffende rekening 2021
    - 6.3. Decharge penningmeester
    - 6.4. Contributie 2023
    - 6.5. Herziening begroting 2022
    - 6.6. Begroting 2023
    - 6.7. Benoeming kascommissie (twee leden en een reserve lid)
7. Verkiezing afgevaardigde en reserve naar de Vertegenwoordigende Vergadering op za 23 april 2022
8. Samenstelling bestuur
    - 8.1. Aftreden van Gerard Vos
    - 8.2. Aftreden Han Monteiro
    - 8.3. Herverkiezing Gerard Vos
    - 8.4. Verkiezing Trudy Mennen
    - 8.5. Verkiezing nieuwe voorzitter
9. Vaststellen datum van Algemene Jaarvergadering in 2023. Voorstel: 16 maart
10. Rondvraag
11. Sluiting van de vergadering

Pauze, waarna:

Vertonen van de Wetenschapsspecial "De boom in".
Hoe maken we het bos weerbaar tegen de gevolgen van klimaatverandering?

Expertmedewerker ecologie Rob van der Burg, tevens KNNV-lid afd. Eindhoven,
geeft in dit kader een toelichting op zijn werkzaamheden bij Bosgroep Zuid Nederland.

Schema van aftreden bestuursleden								
Functie	Naam	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Voorzitter	Han Monteiro			x			xx	
Secretaris	Jan Lanters			x			xx	
Penningmeester	Gerard Vos	x			xx			x
Lid	Ursula Elskamp			x			xx	
Lid	Vacature							
x = Herkiesbaar voor een volgende termijn xx = Statutair aftredend								

Voorzitter Han Monteiro treedt nu tussentijds af. Zijn termijn liep eigenlijk al af in 2021, maar hij is in deze coronatijd nog een jaar aangebleven.

Andere functies	
Cursuscommissie	Ursula Elskamp
Lezingcoördinator	Vacant - Tijdelijk Ursula Elskamp
Publiciteit	Vacant - Tijdelijk Ursula Elskamp
Webmaster	Harry Nouwen
Redactie Venkraai	Gerard Vos, Jan Schellekens, John Bruinsma, Rob Aarts
Excursiecommissie	Annemieke van Vucht, Rob van Vucht, Helena de Jong, Trudy Vos, Jacques van Kessel
Natuurbeschermingscommissie	Jaqueline van Heek, Rob Aarts, Harry Nouwen, Riki Sleegers
Ledenadministratie	Ludy Aarts
Natuurhistorisch Secretaris	Vacature

Verslag van het bestuur over het jaar 2021

Jan Lanters, secretaris

Bestuursactiviteiten

Nieuwjaarswandeling

Deze heeft niet plaats gevonden vanwege de lockdown.

Vergaderingen

We hebben 8 keer vergaderd, waarvan 4 keer via Zoom. Pas in juli konden we elkaar weer lijfelijk ontmoeten. We hebben ook pas in juli weer samen met het bestuur van het IVN-VEV kunnen vergaderen. Tijdens de vergaderingen zijn 74 acties gedefinieerd. We hebben ook nog met onze werkgroepcoördinatoren kunnen overleggen in oktober. De beleidsraad is twee keer bezocht en de Vertegenwoordigende Vergadering moest ook weer digitaal worden bijgewoond.

Algemene Ledenvergadering

Algemene jaarvergadering: deze is dit keer wel doorgegaan, zij het digitaal. We moesten hierbij ook regelen dat er vooraf gestemd kon worden via stemformulieren die per e-mail zijn verstrekt aan de leden. De vergadering werd bijgewoond door 23 leden. Nog eens 15 leden waren niet aanwezig bij de Zoom-sessie maar hebben wel hun stem uitgebracht. In de vergadering werd afscheid genomen van Marijke van Noort, ze is gelukkig vervangen door Ursula Elskamp. Ook Ella Haven had zich aangemeld als kandidaat bestuurslid, maar zag later hiervan af om gezondheidsredenen. In de loop van het jaar hebben we Trudy Mennen bereid gevonden om kandidaat te worden voor een bestuursfunctie, ze heeft al een aantal keren de bestuursvergaderingen bijgewoond en ook al haar steentje bijgedragen in het bestuur. We zijn erg blij met de versterkingen! Ursula is cursuscoördinator en heeft tijdelijk de taken wat betreft publiciteit van Marijke overgenomen, evenals de tijdelijke coördinatie voor onze lezingen. Deze twee laatste taken behoren eigenlijk vervuld te worden door leden buiten het bestuur, we zijn nog steeds op zoek!

Jubileumviering

We hebben op 30 oktober eindelijk ons 75-jarig jubileum kunnen vieren, dankzij corona een jaar te laat. Maar we hebben er een mooi feest van gemaakt, waar ook vele van onze leden aan hebben deelgeno-

men. Het feest is georganiseerd door een jubileumcommissie bestaande uit Trudy Mennen, José Walthuis, Jan Schellekens en Han Monteiro.

Huisvesting

Huisvesting: we zitten nu al meer dan zeven jaar bij het IVN-VEV in d'n Aard in Veldhoven, zeer tot ons genoegen, hoewel we ook dit jaar minder gebruik hebben kunnen maken van de faciliteiten aldaar.

Publiciteit

Publiciteit voor lezingen en cursussen wordt uitgevoerd door Ursula. Zij zorgt dat er posters komen voor lezingen en cursussen, en ze verzorgt ook de communicatie over deze activiteiten met de regionale IVN-verenigingen. Gerard Vos stuurt de informatie over de activiteiten zoals vermeld in de Venkraai door naar webbeheerder Harry Nouwen. In 2021 zijn de twee flyers van KNNV Eindhoven door Ursula bijgewerkt voor een open dag in oktober onder coördinatie van Trefpunt Groen Eindhoven. Er is een algemene flyer en een over de werkgroepen. Verdere PR-activiteiten zoals contact met bladen in de omgeving voor vermelding van activiteiten zijn er sinds de uitbraak van Covid-19 (en haar nieuwe varianten) nog niet geweest. Ook is er sinds enige tijd een Facebook pagina, waar elke maand ons laatste nieuws te zien is. Deze wordt trouwens nog steeds onderhouden door Marijke.

Introductiecommissie

Onze voorzitter heeft het initiatief genomen tot oprichting van een introductiecommissie, die als taak heeft het introduceren van nieuwe leden bij de diverse werkgroepen. Ook vanuit de werkgroepen zal meer aandacht worden besteed aan de begeleiding van nieuwe leden. Voorlopig zitten alleen nog Han Monteiro en Trudy Mennen in deze commissie, maar er zullen meer leden worden benoemd.

Denktank

N.a.v. enquêtes en een lezing tijdens ons jubileum gaan we een zgn. denktank vormen die tot doel heeft beleid uit te stippelen om onze afdeling toekomstbestendiger te maken. We lopen het gevaar om steeds erger te vergrijzen. Verschillende leden zullen worden uitgenodigd om in de denktank zitting te nemen en over onze toekomst na te denken.

Venkraai

Ons verenigingsblad ziet er prachtig uit in kleur. Wegens haar verhuizing heeft Marijke van Noort in 2021 het redactieteam verlaten. Zij is opgevolgd door Rob Aarts. Verhalen en foto's voor de Venkraai zijn van harte welkom!

Website

Harry Nouwen beheert onze website, die inmiddels een steeds beter aanzicht biedt en ook door veel mensen wordt bekeken.

Cursussen

Worden georganiseerd door Ursula Elskamp, zie het verslag.

Lezingen

Worden ook geregeld door Ursula. Er is ondanks de coronamaatregelen toch nog één lezing geweest, het aantal deelnemers hebben we moeten beperken tot 18.

Exposities

We zijn dit jaar niet aanwezig geweest bij open dagen of exposities, vanwege de coronamaatregelen.

Gedelegeerde activiteiten

Excursies

Pas in juli zijn we weer gestart met excursies, er zijn er dit jaar toch nog 10 geweest. Het gemiddelde van het aantal deelnemers was 9,1.

Ledenadministratie

Wordt gedaan door Ludy Aarts, in samenspraak met Gerard Vos. Ons ledenaantal ligt nu op 239, dat is 12 minder dan vorig jaar. Ook deze teruggang is hoofdzakelijk te wijten aan de coronacrisis.

Natuurbeschermingscommissie

Wordt getrokken door Jacqueline van Heek. Ze heeft versterking van Rob Aarts, Riki Sleegers en Harry Nouwen. Zie verder het jaarverslag van de NBC.

Vertegenwoordigingen

Die bij Trefpunt Groen Eindhoven wordt gedaan door Jacqueline van Heek. Ook bij de Stichting Stadsnatuur Eindhoven zijn wij vertegenwoordigd.

Tenslotte

Het bestuur wil alle mensen van commissies en werkgroepen bedanken voor hun inzet in het afgelopen jaar. Dit geldt natuurlijk ook voor alle anderen die zich voor allerlei activiteiten hebben ingezet. Verder vindt u in dit nummer de jaarverslagen van de werkgroepen en commissies. Ik wil allen hartelijk danken voor het tijdig afleveren van hun bijdrage!

KNNV Afd. Eindhoven - Financieel Jaaroverzicht 2021

	2019 Werkelijk	2020 Werkelijk	2021 Herz. Begr.	2021 Werkelijk	2022 Begroting	2022 Herz. Begr.	2023 Begroting
Inkomsten							
Ledencontributie	7.470,72	7.313,50	7.500	6.972,75	7.500	7.100	7.300
Rente	11,75	5,76	0	0,14	0	0	0
Giften	0,00	8,00	0	0,00	0	0	0
In voorafgaand jaar vooruitbetaalde cursusgelden	185,00	0,00	0	0,00	0	0	0
Cursusbijdragen	1.600,00	0,00	800	600,00	1.200	1.200	1.200
Ger van Zanen voucher voor cursus	500,00		500	500,00			
Ger van Zanen voucher voor microscoop				500,00			
Resultaat Flora-atlas	10,00	0,00		0,00			
Diversen	237,72	0,00	180	26,00	180	180	180
Subsidie Gemeente Eindhoven	4.000,00	4.000,00	4.000	4.000,00	4.000	4.000	4.000
Vergoeding 1000-soortendag	602,11						
Jubileum fonds 2020			1.500	1.500,00			
Overheveling steun werkgroepen vanuit voorgaande jaar			280	280,00		300	
Inkomsten, totaal	14.617,30	11.327,26	14.760	14.378,89	12.880	12.780	12.680
Uitgaven							
Afdracht landelijke KNNV	4.980,00	4.951,50	5.100	4.786,50	5.100	5.000	5.100
Bestuurskosten	445,07	275,27	500	129,67	500	350	400
Venkraai (druk+ porto)	2.661,71	2.322,12	2.600	2.630,83	2.700	2.700	2.700
Werkgroepen	481,65	226,30	900	418,43	500	500	500
Onderhoud herbarium	0,00	0,00	40	0,00	40	0	0
Lezingen	243,87	67,87	270	100,00	320	300	300
Excursies	0,00	0,00	20	0,00	20	20	20
Publiciteit	88,33	0,00	50	0,00	50	200	200
Cursusuitgaven	1.126,71	92,70	600	377,01	1.000	1.000	1.000
Kosten Website	38,30	0,00	50	0,00	50	0	0
Diversen	621,40	345,78	600	568,95	600	600	600
Huur gebouw Veldhoven	2.500,00	2.500,00	2.500	2.500,00	2.500	2.500	2.500
Jubileumfonds 2020	200,00						
Reservering Ger van Zanen voucher voor cursus	500,00			500,00			
Reservering Ger van Zanen voucher voor microscoop				500,00			
Viering 75-jarig jubileum		0	1.500	2.732,70			
Overheveling steun werkgroepen naar volgende jaar		280		300,00			
Uitgaven, totaal	13.887,04	11.061,54	14.730,00	15.544,09	13.380	13.170	13.320
Jaarresultaat	730,26	265,72	30,00	-1.165,20	-500,00	-390,00	-640,00

Balans per 31-12-2021

Saldo betaalrekening NL27 INGB 0001 0660 49	4.191,46	Vooruitbetaalde contributie 2022		3.388,00
Saldo cursusrekening NL90 INGB 0005 2339 75	695,11	Fonds voor publikaties		3.800,00
Saldo Spaarrekening NL31 ASNB 0853 9322 47	17.874,02	Reservering Ger van Zanen voucher voor cursus		500,00
		Reservering Ger van Zanen voucher voor microscoop		500,00
		Reservering toekomstige huisvesting		1.400,00
		Overheveling steun werkgroepen van 2021 naar 2022		300,00
		In beheer voor Mossenwerkgroep		200,00
		Werkend vermogen per 31-12-2020	13.837,79	
		Resultaat 2021	-1.165,20	
		Werkend vermogen per 31-12-2021	12.672,59	12.672,59
Totaal	22.760,59			22.760,59

Toelichting cijfers 2021

Vermeld zijn alle inkomsten en uitgaven over 2021

Toelichting herziene begroting 2022 en begroting 2023

De afdracht per lid aan de landelijke KNNV stijgt jaarlijks, door indexatie.

Voor elk van de 8 werkgroepen is jaarlijks € 100 beschikbaar, te besteden aan natuurhistorische activiteiten.

Omdat de werkgroepen in 2021 minder activiteiten konden ontplooien wordt €300 aan beschikbare steun overgeheveld naar 2022.

De herziene begroting 2022 en de begroting 2023 worden vastgesteld na goedkeuring van de Algemene Ledenvergadering.

Notulen Algemene Ledenvergadering op 18 maart 2021

Ursula Elskamp

Aanwezig
Annemarie van Diepenbeek, Annemieke van Vucht, Carla van Moorsel, Elly Gudden, Gerard Vos, Margriet Bekking, Han Monteiro, Irene van der Kooy, Ivo Rothuizen, Jan Lanters, Jelle Schuurmans, Johan Goossen, Leonhard Schrofer, Marijke van Noort, Marleen Smulders, Martien Helmig, Monique Lanters, Plonie van Campen-de Baar, Riki Sleegers, Rob Aarts, Rob van Vucht, Ursula Elskamp, Wim van der Ven (23 personen)

Niet aanwezig, wel gestemd
José Walthuis, Natascha Jaegers, Wim Wieland, Ria Wieland, Ella Haven, Dré Teunissen, Birgitte Swaving, Jannie Landa, Harry Nouwen, Willy Meijer, Neske Dupuis, Ilse Cornelissen, Trudy Mennen, Hans Oversteegen, Trudy Vos (15 personen)

Afgemeld
Er is een afmelding ontvangen van Anne-Marie Stoop (1 persoon)

Opening
Gezeten voor de camera van zijn laptop heet rond 20:00 uur onze voorzitter Han Monteiro iedereen welkom op deze eerste digitale jaarvergadering in het coronatijdperk.

Mededelingen, plannen en beleid van de afdeling

Mededelingen
Han meldt dat Marijke van Noort het bestuur gaat verlaten omdat zij naar een andere woonplaats verhuist. Hij bedankt haar voor al haar inzet. Het bestuur zal later afscheid van haar zal nemen. Haar functie komt nu vacant. Daarvoor heeft Ella Haven zich inmiddels kandidaat gesteld. Zij was op de nieuwjaarswandeling in 2020 aanwezig. In het bestuur zal Ursula Elskamp Annet Kars opvolgen. Het 'doopceel' van Ursula staat in de Venkraai. Marijke's functie als tijdelijk lezingencoördinator zal voorlopig door Ursula worden vervuld.

Plannen
Han hoopt dat er later dit jaar weer excursies kunnen worden gehouden, wellicht vanaf september. Dat geldt ook voor lezingen en cursussen in het najaar, uiteraard alles onder voorbehoud. Er gaan ook stemmen op om binnen de diverse werkgroepen weer excursies te organiseren.

Voor het 75-jarig jubileum van onze afdeling gaat de voorkeur uit naar een activiteit waar zoveel mogelijk leden aan kunnen deelnemen, dus in fysiek opzicht niet te veeleisend.

Door onze huisvesting in Veldhoven in het gebouw van IVN zijn we als afdeling te weinig in beeld in Eindhoven. Daarom zou het goed zijn als we weer proberen een locatie in Eindhoven te vinden.

Han spreekt de wens uit voor de oprichting van een welkomstcommissie voor nieuwe leden: om hen te begeleiden, hun wensen te inventariseren en hen te polsen of ze t.z.t. actief zouden willen worden in de vereniging.

Beleid
Han verwijst voor het beleid naar het artikel over de KNNV-doelen in de Natura van maart 2021, op pagina 22, waarin heel mooi omschreven staat wat in vier vergaderingen met de beleidsraad van het KNNV besproken is. Veel dingen gebeuren al in onze Eindhovense afdeling, zoals excursies en basiscursussen, bescherming van de biodiversiteit in de Natuurbeschermingscommissie, en samenwerking met IVN Veldhoven-Eindhoven-Vessem.

Notulen van de Algemene Ledenvergadering op 9 maart 2020
Deze zijn voorafgaand aan de digitale ledenvergadering goedgekeurd met 28 stemmen voor, 0 tegen en 0 blanco.

Jaarverslagen 2020

Verslagen van het bestuur, werkgroepen en commissies
Er zijn geen opmerkingen. Han spreekt zijn dank uit voor de verslagen.

Financiën

Rekening en verantwoording 2020
Gerard licht enkele posten toe. Door corona zijn er geen cursussen gegeven in 2020, dus zijn er ook geen inkomsten. De post uitgaven voor cursussen betreft de kosten voor de eigen bankrekening. De Ger van Zanen voucher is doorgeschoven naar 2021. Door corona zijn de uitgaven van de werkgroepen en voor de lezingen lager uitgevallen. Voorafgaand aan de digitale ledenvergadering is met de rekening en verantwoording 2020 ingestemd: met 25 stemmen voor, 0 tegen en 3 blanco.

Verslag van de kascommissie betreffende rekening 2020
De kas is gecontroleerd door Trudy Mennen en Harry Nouwen en in orde bevonden. Han bedankt de kascommissie.

Decharge penningmeester
Han verleent onze penningmeester decharge. Voorafgaand aan de digitale ledenvergadering is met decharge ingestemd: met 25 stemmen voor, 0 tegen en 3 blanco.

Contributie 2022
Het voorstel van de penningmeester is om de contributie voor 2022 hetzelfde te laten. Voorafgaand aan de digitale ledenvergadering is hiermee ingestemd, met 28 stemmen voor, 0 tegen en 0 blanco.

Herziening begroting 2021
Voorafgaand aan de digitale ledenvergadering is hiermee ingestemd, met 27 stemmen voor, 0 tegen en 1 blanco.

Begroting 2022
Voorafgaand aan de digitale ledenvergadering is hiermee ingestemd: Met 28 stemmen voor, 0 tegen en 0 blanco.

Benoeming kascommissie (2 leden & reserve lid)
Trudy Mennen heeft zich kandidaat gesteld. Han doet een oproep aan de digitale toehoorders voor een tweede kandidaat. Leonhard Schrofer is bereid toe te treden. Geert Bode blijft reservelid.

Verkiezing afgevaardigde en reserve naar de Vertegenwoordigende Vergadering op zaterdag 18 april 2021

Dit punt is vergeten.

Samenstelling bestuur

Han Monteiro en Jan Lanters treden af. In verband met corona wil Han nog een jaar doorgaan als voorzitter. Jan meldt dat hij al 18 jaar het secretariaat onder zijn hoede heeft en dat hij er in deze coronaperiode niet mee wil stoppen. Han en Jan willen ervoor zorgen dat de zaak goed op de been blijft.

Verkiezing van drie nieuwe bestuursleden
Het bestuur heeft Han Monteiro, Jan Lanters en Ursula Elskamp voorgedragen. Voorafgaand aan de digitale ledenvergadering is hiermee ingestemd, met 28 stemmen voor, 0 tegen en 0 blanco. Annemieke van Vucht vraagt een applaus voor iedereen in het bestuur.

Vaststellen van datum van Algemene Jaarvergadering in 2022
Het voorstel is 17 maart. Voorafgaand aan de digitale ledenvergadering is hiermee ingestemd, met 27 stemmen voor, 0 tegen en 1 blanco.

Rondvraag
Annemieke meldt dat iemand de algemene excursiecommissie gaat verlaten. Er is dus een vacature waarop belangstellenden kunnen reageren.

Sluiting van de vergadering
Om 20:36 uur sluit Han de vergadering. De aanwezigen kunnen digitaal nog even napraten.

Jaarverslagen van de werkgroepen en commissies over 2021

Micro-hydrobiologische werkgroep in samenwerking met de afdeling Zuid van het NGVM

Joost van de Sande

Ook dit jaar kende onze werkgroep weinig activiteiten.

Er zijn 4 werkavonden geweest waarop we watermonsters bekeken, het was een genot dat weer te doen, maar helaas kwam daar vlug een einde aan. Hopelijk kunnen we weer snel bij elkaar komen om samen te genieten van al dat moois onder de microscoop.

Op 26 juni hebben we met zijn allen monsters genomen van het Witven in Gerwen. Het was prachtig weer en de monsters bevatten veel interessante organismen, dus een geslaagde dag in dit verder zo magere werkgroepjaar.

Onze jaarlijkse microscopiedag heeft weer geen doorgang kunnen vinden, hopelijk mag het dit jaar weer wel in juni.

Het contact met het KAGM (Koninklijk Antwerps Genootschap Voor Micrografie) verliep vooral via het internet, met opnieuw interessante afleveringen van “Kijken in verwondering”. Bij het NGVM (Nederlands Genootschap Voor Microscopie) waren er dit jaar ook weer een aantal zoom-meetings. Een hoogtepunt was het verschijnen van de film “Planktonium” van Jan van IJken.

Het ledental, van KNNV plus NGVM, is onveranderd gebleven op 12.

Onze werkavond is in 2022 weer op de eerste en de derde maandag van de maand. Eenieder is dan welkom om zomaar een kijkje te komen nemen of onze werkgroep voor permanent te versterken.

Mossenwerkgroep

Marleen Smulders

In de loop van het voorjaar hebben we als mossenwerkgroep onze activiteiten weer op kunnen pakken. De inventarisaties zijn weer gestart en ook zijn er vanaf september weer een paar werkgroepavonden geweest.

Het is zelfs gelukt om in oktober enkele 'werkdagen' in de Ardennen te organiseren, een activiteit die normaal jaarlijks op de agenda staat, maar die wegens corona drie keer was uitgesteld.

Inventarisatie Landschotse Heide en Buikheide

In december 2019 zijn we gestart met het inventariseren van de Landschotse Heide tussen Netersel en Middelbeers. Daar stroomt de Groote Beerze met mooie beekbegeleidende bossen. Verder liggen er nog restanten van wat vroeger een uitgestrekt heidegebied was met onder meer het Wit Hollandven en de Keijenhurk. In 2020 waren deze vennen helemaal drooggevallen door de droge zomers, maar gelukkig zijn ze inmiddels weer met water gevuld.

In oktober 2021 hebben we het veldwerk voor dit project afgesloten, wel wat later dan oorspronkelijk gepland. Zoals gebruikelijk zal er weer een rapport verschijnen, dat zal waarschijnlijk begin 2022 zijn.

Inmiddels zijn we gestart met een inventarisatieproject van de Buikheide en het Grootmeer tussen Wintelre en Vessem.

Excursies naar Limburg

Het is al vele jaren traditie dat we eenmaal per maand op zaterdag naar Limburg gaan om samen met enkele Limburgse mossenvrienden daar gebieden te inventariseren. Dit jaar zijn we er gestart in het Vlootbeekdal bij Montfort. Mensen die doordeweeks geen mogelijkheid hebben om mee op excursie te gaan, kunnen wel bij deze excursies aansluiten.

Onze gastvrijheid

Iedereen is welkom om zich bij ons aan te sluiten. Denk niet 'ik weet te weinig van mossen, dat is niets voor mij'. We zijn allemaal bij nul begonnen. Inmiddels zit er veel kennis bij de werkgroepleden en we vinden het leuk om anderen wegwijs te maken. Om te beginnen heb je alleen een beetje enthousiasme en een loep nodig. Mossen leer je het best in het veld door met ervaren mensen mee te gaan. Dus schroom niet om een keer mee te gaan zodra de coronapandemie dat weer toestaat.

De mossenwerkgroep in actie op de Landschotse Heide – Foto: Marleen Smulders

Vogelgroep

Hans van Sprang

Het is een beetje mistig als ik de deur achter me dicht trek. Ik loop vrijwel automatisch naar rechts, volg de weg door een paar bochten en kom via het Achtereind bij open terrein. Hier zie ik de mist toenemen, niet in het minst doordat de Tongelreep net achter de velden door loopt. Dat kan er nog wel bij. Bijna aan het einde van de verharde weg sla ik links af, loop langs een bedrijf dat bouwbeveiliging doet en rechtdoor waar het fietspad naar links gaat. Ik weet dat hier aan mijn rechterhand een akker is waar ik vroeger, maar wat is vroeger, Patrijzen heb gezien. Het zicht wordt minder en minder. Ik denk dat het hier en daar minder dan tien meter is, veel minder zelfs.

Dan zie ik opeens links mijn bankje, het bankje waar ik zomaar ga zitten en uitkijk over de weilanden. Het bankje waar ik hoopte met de Patrijzen te kunnen praten, bij wijze van spreken, toen die daar nog zaten. Nu wrijf ik het oppervlak droog en wil gaan zitten. “Denk aan de anderhalve meter”, hoor ik . Er is niemand en het is meer in mijn hoofd dan werkelijk. Zo klinkt het tenminste. Ik formuleer de vraag in mijn hoofd: “waarvan anderhalve meter?”. En hoor simultaan ”van mij”. Ik kijk opzij en zie op de punt van de bank de grijze vorm van een vogel. Een Buizerd zo te zien. Die zijn altijd op hun gemak in de mist en gaan op de meest vreemde plekken zitten. Ik besluit om toch te gaan zitten en kies de andere kant van de bank, 2 meter van de Buizerd af. Ik kijk en zie dat de vogel naar mij kijkt. Somber als de mist. “Zoveel mensen zie ik niet meer de laatste tijd”, hoor ik nu, “zijn er niet zo veel meer of is er iets anders aan de hand?” Ik probeer corona en lockdown in mijn hoofd uit te leggen maar ik lijk alleen vraagtekens over te brengen. “Dus mensen mijden elkaar en zoeken de rust, je ziet er minder op een plek en dan lijkt het alsof er minder zijn” Zoiets, denk ik, als hij het zegt zal het wel waar zijn. “Zij, zegt ze, ik ben een zij, bij ons mag dat nog”. Zoals tegenwoordig bij alles gebruikelijk formuleer ik een excuus in mijn hoofd en gelukkig hoor ik niets terug. Dan stel ik de vraag, waarom zij hier zit. “Net als jij, voor de Patrijzen” hoor ik terug. Ik vraag me af of die er nog zitten en ik hoor een soort van lach, wat of ik wel denk van haar kwaliteiten als jager. Ah, denk ik, dus jij hebt die laatste Patrijzen….. Weer die lach in mijn hoofd, met als woorden “Patrijzen staan vaker op het menu bij mensen dan bij mij de laatste tijd”. “Dus je wilt weer doorlopen” Ik antwoord bevestigend en ik zie haar knikken. “Wij vogels houden heel vaak meer dan 2 meter afstand van mensen. Als dat niet lukt ligt het meestal aan de mensen en je ziet wat er dan kan gebeuren”. Ik dacht aan gerookte Papegaaiduiker en ik hoorde haar watertanden. “Maar ik dacht aan dat virus, hoor ik, dat jullie corona noemen”. Terwijl ik dat hoor sta ik op en loop weg. Ik hoor een zachte lach als ik de bank langzaam in de mist zie oplossen.

Als ik nu terugkijk op 2021 dan is dat eigenlijk hetzelfde beeld. Het lijkt alsof het jaar een beetje oplost in de mist. De mist van corona. Zeker, we hebben een aantal excursies gehad, we zijn naar Texel geweest en we hebben een excursie gemaakt naar de Markerwadden. Het was bij tijd en wijle mooi, maar toch heel vaak ging het meer over wat niet kon of mocht. Van al die excursies hebben er al impressies gestaan in de Venkraai. Dat ga ik ook niet overdoen. Wel wil ik hier een trend benoemen die de laatste jaren door lijkt te zetten. Dat is dat er op veel punten minder vogels zijn dan je hoopt of verwacht. De excursie in november was naar de Biesbosch, daar is geen verslag van want er waren eigenlijk geen vogels. Dat was ook al schaars op de Markerwadden en bij wandelingen meer in de buurt van Eindhoven komt hetzelfde signaal telkens terug.

Net als de trend dat we nu voor het tweede jaar met grote beperkingen de herfst en winter ingaan en daar ook bij excursies rekening mee moeten houden.

Paddenstoelenwerkgroep

Theo van Loo

Alleen in het najaar van het jaar zijn er bijeenkomsten en excursies geweest. De excursies gingen naar nevenstaande gebieden. De resultaten van alle inventarisaties zijn doorgegeven aan de NMV.

Twee leden zijn door ziekte langdurig afwezig.

4 okt	Eckartdal, Eindhoven
18 okt	Refelingse Heide, Nuenen
25 okt	Coovelsbos, Helmond
8 nov	Grote Beek, Eindhoven
15 nov	Herbertusbossen, Heeze
29 nov	Stiphoutse bossen, Helmond
9 dec	De Hut van Mie Pils, Waalre

Floristische werkgroep

Wim van der Ven

Door, alweer, corona hebben we dit jaar alleen de zomerronde kunnen doen. Van de twintig keren dat we normaal per jaar op dinsdagavond inventariseren is dat dit jaar maar negen keer gelukt. We hebben geprobeerd om in de korte tijd tussen 19:00 uur en zonsondergang zoveel mogelijk biotopen te bezoeken. Doordat we alleen maar onze zomerronde konden inventariseren misten we veel voorjaarsplanten. Toch hebben we elke avond tussen de 116 en 208 soorten genoteerd en gemiddeld 153 soorten per km-hok. We hebben de volgende km-hokken gedaan:

Km-hok	**Gebied**
155-375	Kapelstraat, Broekhoven
156-377	Grote Vlasroot
157-378	Heuvelsche Putten
153-388	Oirschotse heide
163-386	Soeterbeek en Eckartdal
163-389	Bokt
164-376	Diepe meren
164-377	Veeven
155-390	Best

Ik wil hier een aantal willekeurige soorten melden. Op de **Oirschotse heide** vonden we Dwergviltkruid (*Logfia minima*) en Heidespurrie (*Spergula morisonii*), twee soorten die echt op de heide voorkomen, en waarvan Heidespurrie toch een voorjaarssoort is.

In **Broekhoven**: Zilverhaver (*Aira caryophyllea*) ook een voorjaarssoort, Veelstengelige waterbies (*Eleocharis multicaulis*) in de buurt van het water, Tandjesgras (*Danthonia decumbens*), een mooi grasje, en Ruwe bies (*Schoenoplectus tabernaemontani*). Dïe soort zouden we een paar jaar geleden waarschijnlijk Mattenbies (*Schoenoplectus lacustris*) hebben genoemd, toen we minder goed wisten hoe de rode wratjes op de kafjes er uitzien. De Okkernoot (*Juglans regia*) zien we tegenwoordig in heel veel hokken, dank zij de vogels die een wintervoorraad aanleggen. Oranje havikskruid (*Pilosella aurantiaca*) is waarschijnlijk afkomstig uit tuinafval.

Bij de **Heuvelsche Putten**: Aardappel (*Solanum tuberosum*) die ontsnapt is van een akker, Basterdstruisgras (*Agrostis x fouilladeana*) met kafnaalden op de aartjes van de eindtakken, en de andere zonder kafnaalden, Borstelbies (*Isolepis setacea*) en Groot moerasscherm (*Helosciadium nodiflorum*) vonden we in het water.

Soeterbeek en Eckartdal is een afwisselend gebied. Maar met ingezaaide bermen die soorten aanvoeren waar we vraagtekens bij zetten. We vonden Basterdklaver (*Trifolium hybridum subsp. hybridum*), een soort die we niet elke dag zien. Beekpunge (*Veronica beccabunga*) met blauwe bloemen, Groot nagelkruid (*Geum macrophyllum*) met grote wortelbladen, en twee liefdegrassen: Klein liefdegras (*Eragrostis minor*) en Stijf straatliefdegras (*Eragrostis multicaulis*) die zowel een nieuwe Nederlandse en wetenschappelijke naam heeft.

In **Bokt** vonden we een paar best wel bijzondere soorten: Lange ereprijs (*Veronica longifolia*), Poelruit (*Thalictrum flavum*), Puntkroos (*Lemna trisulca*), Waterkruiskruid var. aquatica (*Jacobaea aquatica var. Aquatica*).

Voor de **Diepe meren** hadden we een plaats afgesproken die niet met de auto was te bereiken, dat krijg je als je een fietser zonder auto zoiets laat regelen. Drie vermeldingswaardige soorten wil ik hier noemen: Borstelgras (*Nardus stricta*), Duits viltkruid (*Filago germanica*) en Kleine zonnedauw (*Drosera intermedia*).

Een floristisch mooi gebied is het **Veeven** waar we Bruine snavelbies (*Rhynchospora fusca*), Klokjesgentiaan (*Gentiana pneumonanthe*), Ondergedoken moerasscherm (*Helosciadium inundatum*) Veenbies (*Trichophorum germanicum*), Witte snavelbies (*Rhynchospora alba*), Blauwe bosbes (*Vaccinium myrtillus*) en Rode bosbes (*Vaccinium vitis-idaea*) vonden. Een bijzonder gebied. Maar we vonden ook Aardpeer (*Helianthus tuberosus*) en Puntwederik (*Lysimachia punctata*) die in dat km-hok helemaal niet thuishoren.

In de bebouwde kom van **Best** zijn de volgende soorten te melden: Amerikaanse droogbloem (*Gnaphalium pensylvanicum*), Bleekgele droogbloem (*Gnaphalium luteoalbum*) en Reuzenlevensboom (*Thuja plicata*).

Meedoen

Kijk in de loop van maart eens in onze agenda op internet (KNNV Eindhoven > Floristische werkgroep) om te zien waar wij op dinsdagavond in het zomerseizoen bij elkaar komen.

Wil je planten beter leren kennen, loop dan eens een tijdje met ons mee. Wij kunnen beginnende floristen altijd helpen. Maar je moet het voornamelijk zelf doen, zelf vragen stellen. Beperk je dan tot een klein aantal planten die je thuis vervolgens uitgebreider kunt bestuderen.

In het winterseizoen zijn we ook elke dinsdag overdag en op woensdagavond om de twee weken 's avonds in D'n Aard. We werken dan aan het herbarium. Iedereen is van harte welkom om ons gezelschap te versterken.

Vogelwerkgroep

Carla van Moorsel, Martien Helmig

Het jaar 2021 stond natuurlijk nog volop in het teken van corona, ook voor de Vogelwerkgroep: in het begin kon er bijna niets, dan weer leek het als vanouds, en later in het jaar werden we toch weer voorzichtiger.

Van september tot half april hebben we 2x per maand vergadering op de woensdagavond, met een kort vergaderdeel en een studieonderwerp. We begonnen het jaar met alleen digitale vergaderingen tot half april. In september begonnen de werkgroepavonden weer, we hadden afgesproken om eens per maand live in D'n Aard samen te komen, en eens per maand een digitale vergadering via Zoom. We hebben drie keer live vergaderd, daarna is besloten om alles maar weer via Zoom te gaan doen. Maar we raken er bedreven in!

Zoals altijd bestaat elke vergadering uit een kort vergadergedeelte en een studieonderwerp/presentatie, die door de leden wordt verzorgd. Onderwerpen die dit jaar onder andere aan bod kwamen zijn:

- Korte presentaties van leden over verschillende soorten: Kruisbek, Raaf, Geelgors, Appelvink, Waterral, Grauwe vliegenvanger (3 avonden)
- Inventarisaties: lopende en inventarisaties die gedaan zijn dit jaar (2 avonden)
- Workshop 'lastige geluiden' van Sovon (2 avonden)
- Systematiek van vogels
- Lepelaar (2 avonden)
- B5-project (natuurinclusief bouwen)

Ook worden in elke bijeenkomst enkele vogelgeluiden behandeld.

In het eerste deel van het jaar nog geen groepswandelingen, wel gingen kleine groepjes van 2 à 3 personen elke woensdag op pad. Vanaf juli wandelden we weer met een grotere groep op de woensdagen, maar na de lockdown in december zijn de groepswandelingen weer opgeschort.

Enkele weekend-excursies zijn doorgegaan, o.a. de Biesbosch, Tholen en Afferden.

Normaal gesproken hebben we een voor- en een najaarskamp. Het voorjaarskamp kon nog niet doorgaan, het najaarskamp echter wel. Er was direct veel animo voor, met 17 deelnemers zijn we begin oktober naar Texel geweest. Het was een heel fijn weekend, ondanks het mindere weer hebben we toch genoeg gezien en het was weer ouderwets gezellig.

Een aantal leden is actief met tellingen en inventarisaties. Dit jaar o.a. broedvogelinventarisaties, watervogeltellingen (half januari), PTT (punt-transect-telling), kolonievogeltellingen van Blauwe reigers en Roeken, en MUS (urbane soorten). De tellingen worden in de regio uitgevoerd en de resultaten gaan naar de Sovon. Voor Brabants Landschap worden kerkuilenkasten gecontroleerd.

Grote zaagbek, vrouwtje en mannetje
Foto: Martien Helmig

Helaas is een van onze leden, Gerrie Claassen, in december overleden. Ze was al jaren niet meer actief, maar nog wel betrokken bij de VWG.

Verder zijn er twee nieuwe leden bijgekomen, zodat het aantal leden nu 32 bedraagt.

Plantenwerkgroep

Petra van Leeuwen

‘t Afgelopen jaar plantenwerkgroepten we op een laag pitje vanwege het Covid-virus. In de zomerperiode zijn we toch nog 3 maal samen op stap gegaan. In oktober startten we de winterperiode stevig op met gele composieten. Een gele composiet is determinatie-verdriet, volgens een werknemer van de Hortus Botanicus en daar wilden we wel aan werken! Daarbij combineerden we onder meer gedeeltes van de FLORON-determinatiecursus, de artikelen van de Hortus Botanicus met Stoepplantjes van de week en informatie van de Stadsplanten-website.

Onze jaarlijkse organisatie van een wandeling voor en deelname aan de Floron-Plantenjacht in de winter kon dit jaar alleen met tweetallen.

We kijken de eerste voorjaarsbloeiers de grond uit, ’t eerste Gewoon Speenkruid, de eerste Vroegeling en kunnen niet wachten tot we gewoon weer samen op stap kunnen!

In november namen we afscheid van Michel Hendrix, één van onze plantenwerkgroepers. We missen hem. In veel kleine dingen komt hij elke keer even terug. Michel las en was het landschap waar we door liepen. Soms hoorden daar stevige schoenen bij of laarzen. Vaak waren het op-blote-voeten-sandalen, keihandig was dat voor waterplantenonderzoek. Michel opperde ook planten die we niet zagen, een mooie plek bijvoorbeeld voor Bosanemoon. Toen 2 weken later de Bosanemonen zich daar met gebogen kopjes lieten zien wisten en weten we het zeker: Michel kan toveren!

Met een plantenwerkgroep-negental hebben we een mooie groep. Iedereen die graag meer wil leren over wilde planten is van harte welkom!

Bosanemonen in het Bertembos (B) – Foto: Gerard Vos

Excursiecommissie

Annemieke van Vucht

In 2021 hebben we toch nog 10 excursies kunnen houden en dat valt niet tegen als je rekening houdt met alle Corona-beperkingen van dat jaar. We hadden wel meer willen plannen, maar de omstandigheden lieten het op dat moment niet toe.

De excursie naar de Wielewaal om daar paddenstoelen te bewonderen was absoluut de topper, met wel 22 deelnemers. De overige excursies hadden een gemiddelde opkomst van 7 leden.

Met frisse moed hebben we voor het huidige jaar 2022 weer een aantal excursies ingepland, we wachten rustig af. Carla van Moorsel heeft de excursiecommissie verlaten, gelukkig heeft Helena de Jong haar plaats ingenomen. Tot ziens bij een wandeling buiten!

We zijn Jacques van Kessel, Trudy Vos, Helena de Jong, Rob en Annemieke van Vucht.

Insectenwerkgroep

Piet Tutelaers

Het IVN Heeze-Leende heeft in 2020 ter ere van zijn 50-jarig bestaan een duizend-soorten-jaar georganiseerd in het dal van De Kleine Dommel. Een aantal van ons heeft aan deze inventarisatie meegewerkt en ook aan het verslag dat hiervan is verschenen.

Ons inventarisatieproject van de visvijvers van Valkenswaard hebben we afgerond met een verslag. Door corona hebben we een gedrukte versie ervan pas op vrijdag 12 november kunnen presenteren aan de beheerders van Brabants Landschap. Hiervoor mochten we gebruik maken van ontmoetingsruimte De Sleutelbloem van IVN Heeze-Leende in Heeze, waarvoor onze dank. Een gecorrigeerde versie van het verslag is als PDF beschikbaar in de kennisbank op de website van onze afdeling.

Roodkopvuurkever – Foto: Gerard Vos

Annemiek heeft voor leden van onze afdeling op 18 juli een excursie verzorgd in het dal van De Kleine Dommel in Heeze. Door de hoge waterstand is het excursieterrein verplaatst naar de insectentuin op De Plaetse.

De landelijke KNNV is in 2021 overgestapt van Drupal naar een ander content management systeem, namelijk Wordpress. Dit heeft tot gevolg dat onze oude URL *www.knnv.nl/eindhoven/iwg* niet meer functioneert en dat de site van onze werkgroep voortaan te bereiken is via: *eindhoven.knnv.nl/insectenwerkgroep* of *www.tuite.nl/iwg*.

Vanwege corona hebben we in het seizoen 2021/2022 geen praatavonden en andere activiteiten gepland.

Ledenlijst

www.tuite.nl/iwg/leden

Publicaties

Insectenwerkgroep KNNV Eindhoven 2021, Inventarisatie Geleedpotigenfauna Valkenswaardse Visvijvers, Uitgave in eigen beheer, 44 pp.

IVN Heeze-Leende 2021, Soortenjaar IVN Heeze-Leende met medewerking van Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, Waterschap De Dommel en *waarneming.nl*, Heeze, 172 pp (met een appendix over bijen, wespen en mieren in het dal van De Kleine Dommel, door Pieter van Breugel, pp 82-107).

Voor overige publicaties, zie bij de diverse specialismen in *www.tuite.nl/iwg*.

Cursuscommissie

Ursula Elskamp

Versoepeling van de coronamaatregelen liet het toe om na de zomer in 2021 weer cursussen te organiseren. Er zijn één minicursus en één introductiebijeenkomst voor een cursus in 2022 geweest.

Ton Hermans en Karin Koppen, beiden lid van KNNV afd. Eindhoven, verzorgden met veel enthousiasme en kennis van zaken de Minicursus Paddenstoelen in oktober. Er was veel waardering onder de 20 cursisten over de afwisseling van theorie en praktijk op de twee lesavonden. De soortenrijkdom binnen de groep schimmelorganismen waartoe paddenstoelen behoren (6000) is opmerkelijk. Het aantal vrij algemene grote soorten bedraagt 500. Bij de theorie kwamen onder meer de indeling van schimmels, de bouw van de paddenstoel, de voortplanting en het verschil tussen zakjes- en steeltjeszwammen aan de orde.

Op de tweede lesavond werd ook de rol van schimmels in ecosystemen toegelicht: van voedselbron tot “vuilnismannen, vijanden en vrienden”. Tot de “vrienden” behoren de Mycorrhizasoorten: die zijn van belang voor planten en het hele ecosysteem.

In het praktische gedeelte gingen deelnemers aan de slag met het determineren van paddenstoelen m.b.v. een eenvoudige groepentabel en probeerden ze op de tweede avond de zelf verzamelde en meegebrachte paddenstoelen a.d.h.v. een zgn. ‘startsleutel’ op naam te brengen. Die vaardigheid heb je echter niet zomaar onder de knie. Verder kregen ze praktische tips voor de veldexcursie en om thuis aan de slag te gaan. Op de excursie in het Eckartse Bos werden 69 soorten gevonden. De cursus werd afgesloten met tips voor boeken, digitale hulpmiddelen, websites enz. en het advies om

je vooral 'niet gek te laten maken door die paddenstoelen'.

Door de aanscherping van het coronabeleid werd de Introductiebijeenkomst voor de cursus "Determineren met Heukels' Flora 24e druk" in december van de donderdagavond verplaatst naar de zaterdagmiddag.

Docent Wim van der Ven, lid van KNNV afd. Eindhoven vertelde zijn tien toehoorders waarom hij deze cursus in 2022 geeft en waarom hij Heukels' Flora gebruikt als basis. Hij nam ruim de tijd om toe te lichten dat potentiële cursusdeelnemers naast belangstelling voor planten vooral de beschikking over veel tijd dienen te hebben: om zelf met determineren aan de slag te gaan en de huiswerkopdrachten te maken. Verder deelde hij informatie over de groepscommunicatie-app, het maken van goede foto's, het drogen van planten, de lesstof die hij in de vijf lessen zal behandelen en de website die hij gemaakt heeft voor deze cursus.

Het animo voor deelname aan deze cursus Determineren van planten bleek hoog te zijn, ook onder degenen die verhinderd waren op zaterdag of vanwege het risico op coronabesmetting liever niet naar de introductiebijeenkomst kwamen. De cursus in 2022 is daarmee gelijk volgeboekt. In de volgende Venkraai komt er geen aankondiging meer.

Hebt u nog vragen of suggesties voor cursussen? Neem contact met ons op via e-mail (*cursussen@eindhoven.knnv.nl*) of per telefoon, zie het colofon in de Venkraai.

Natuurbeschermingscommissie

Jacqueline van Heek

Terugkijkend zien we dat in het afgelopen jaar nog veel projecten uit 2020 waar we onze visie op hebben gegeven, doorliepen. Met name de grote bouwprojecten in het Centrum. Deze zijn mede door de stikstofcrisis stil komen te liggen.

Als NBC zijn we, naast de vele mailcontacten, twee keer fysiek bij elkaar gekomen, en met het bestuur eenmaal.

Daarnaast was er de Stamtafel Biodiversiteit, we bezochten het Klimaatfestival op Strijp, en het Dutch Designproject over het Stationsgebied.

Vele andere contacten liepen digitaal, zoals het symposium van de Heimans en Thijsse Stichting over de omgevingswet, het Symposium Biodiversiteit van de provincie Brabant, de Regionale Energie Strategie van de BMF over zoekgebieden voor zonne- en windenergie, en de nodige bijeenkomsten over Genneper Parken.

Dat naast biodiversiteit ook het thema klimaat een steeds grotere rol speelt heeft zeker met de Klimaattop van dit jaar te maken. De nood is hoog, zou je denken met juist prioriteit voor de natuurnetwerken. Helaas zien we dit niet terug bij de Dommel: bij de aanleg van het snelfietspad in Hanevoet lijkt de variant Dommeldal, die binnen het Natuur Netwerk Brabant (NNB) valt, de voorkeur te hebben, terwijl in de stad bij de bouwplannen Edge het NNB ook niet wordt gerespecteerd. Dit ondanks pogingen van de Stichting Beter Eindhoven bij de Raad van State.

Ook de natuurcompensatie voor Brainport bij het riviertje Ekkersrijt als NNB komt moeizaam op gang, net als de toegezegde faunapassage onder de Anthony Fokkerweg (mogelijk 2023?), en dat terwijl het eerste Brainportpand al door de koning geopend is.

Ondanks alle goede bedoelingen van het Inrichtingsplan Genneper Parken komen de randen behoorlijk onder druk te staan door de toezeggingen van de komst van museum Vonk, het Clarissenhotel en het Congrescentrum Elysion op het Van der Valk hotel.

Laten we positief eindigen, er gaan ook zaken goed. De gemeente pakt het B5 project op: natuurinclusief bouwen, een samenwerking van vogelbescherming, zoogdiervereniging en provincie. De gerealiseerde inbouwkasten worden gemonitord o.a. door de KNNV. Operatie Steenbreek, geïnitieerd door de gemeente, is actief samen met het IVN. Op de HTC is de oeverzwaluwwand gerealiseerd. Het GGZE park, initiatief van de Stamtafel, nadert zijn voltooiing, en Basiskwaliteit Natuur wordt mogelijk geïntroduceerd met een symposium in 2022. Dit zal voor de Gemeente een basis zijn om vast te leggen in het omgevingsplan, in het kader van de omgevingswet.

Een oproep aan alle werkgroepen: zie je in je directe woonomgeving de natuur in de knel, meld het ons. We zijn Riki Sleegers, Rob Aarts, Harrie Nouwen en Jacqueline van Heek.

Excursies

- Er geldt het voorbehoud, dat excursies alleen plaatsvinden met inachtneming van de regels van de overheid in verband met corona.
- We gaan er van uit, dat excursiedeelnemers volledig gevaccineerd zijn.
- ***Aanmelden bij de excursieleider is noodzakelijk, tenzij anders is aangegeven.***
  Er kan immers een kleine wijziging zijn, en vervoer kan aangepast worden. En mocht een excursie niet doorgaan, dan kunnen degenen die zich hebben aangemeld worden ingelicht.
- Mogelijk worden er tijdens een excursie foto's gemaakt waar deelnemers op staan.
  Als u daar bezwaar tegen heeft, wilt u dat dan kenbaar maken.
- Zorg voor proviand (eten en drinken) en neem regenkleding mee, evt. laarzen.
- En natuurlijk…. een veldkijker, een loepje, je favoriete boek om iets in op te zoeken.
- Let bij colonne rijden altijd op degenen die volgen, dit om elkaar niet uit het oog te verliezen.
- De chauffeur kan de route ontvangen van, of vragen aan de excursieleider.
- Ook niet-KNNV-leden zijn van harte welkom.
- Het KNNV-principe is: We leren van en ontdekken met elkaar, ieder brengt het hare of zijne in.

Za 19 mrt - Excursie naar de Mortelen

Thema: Algemeen, landschap
Leiding: Rob en Annemieke van Vucht, 0499-398897, *robvanvucht@hetnet.nl*
Duur: Halve dag
Start: 9:30 uur, Carpoolplaats bij afslag 27 (Best West) van de A2 aan de Wilg in Best

De Mortelen is en blijft een lieflijk kleinschalig en leuk gevarieerd landschap met weitjes tussen de bospercelen in. Het is ook een gevarieerd gebied wat betreft droogte: er zijn natte en droge bospercelen en het is zeer verstandig om goede wandelschoenen aan te doen.

De Mortelen doen hun naam eer aan. 'Mortel' betekent namelijk weke grond. Daar ligt er hier veel van. In sterke afwisseling met hogere grond, de 'donken'. Omdat bij vererving iedere erfgenaam zowel een stuk hoog als een laag stuk grond moest krijgen, ontstonden er in de loop der eeuwen kleine percelen. Houtwallen vormden de eigendomsgrenzen. Vandaag de dag voelt het voor ons of we in de tijd terug zijn naar de ouderwetse boerennatuur van vóór de ruilverkavelingen uit de vorige eeuw. We gaan kijken of we al kunnen genieten van de voorjaarsvegetatie, de Bosanemonen en Gewoon speenkruid.

Gewoon speenkruid – Foto: Gerard Vos

Za 2 apr - Excursie naar de Vloeten en de Oetert

Thema: Voorjaarsflora en vogels
Aanmelden: Trudy Vos, 040-2217857, *trudy-vos@xs4all.nl*
Duur: Halve dag
Start: 9:00 uur, Gerardusplein, Eindhoven
9:30 uur, Parkeerplaats aan Vlerkenseweg in Lierop, 100 m na de afslag van de Lieropsedijk.

De Vloeten (de naam betekent laag grasland) bestaat uit oud cultuurland met weiden, akkers en broekbossen. Het blauwgrasland De Oetert is een beschermd natuurreservaat en bevat waardevolle restanten van het beekdal van de Kleine Aa met natte weilandjes, opgaand elzenbroek en mooie wilgen. De naam Oetert en het gehucht Otterdijk verwijzen naar de aanwezigheid van otters in het verleden.

De natuurwaarden zijn hoog met veel karakteristieke planten zoals Slanke sleutelbloem, Bosanemoon, Knolsteenbreek, en later in het jaar de Gevlekte en Brede Orchis, de Moesdistel en de Grote ratelaar. Er broeden veel vogels. In het voorjaar een lust voor oog en oor. Het is een nat gebiedje, dus waterdicht schoeisel is aan te bevelen.

Slanke sleutelbloem – Foto: Gerard Vos

Wo 6 apr - Excursie naar het Savelsbos in Zuid-Limburg

Thema: Voorjaar
Leiding: Wim van der Ven, 06-23047990
Aanmelden: Trudy Vos, 040-2217857, *trudy-vos@xs4all.nl*
Duur: Hele dag
Vertrek: 8:30 uur, Gerardusplein, Eindhoven
9:30 uur in Sint Geertruid. Daar parkeren aan de Julianaweg, tegenover Julianaweg 9.

Het Savelsbos is een lange, vaak smalle gordel van hellingbossen op de (vaak steile) oostelijke Maasdalhelling. Het bos kent zeer steile, vaak eroderende hellingen met hoogtes van 70 m tot 125 m boven NAP, met veel trappenpaden.

Een aantal grubben, smalle, steile en vaak rechte droogdalen haaks op de maasdalhelling, strekt zich kilometers ver uit het plateau in, zodat het hele bos al met al een nogal grillige vorm heeft. Grubben zijn ontstaan in tijden van permafrost, in geologische tijdvakken zoals het Elsterien, het Saalien en het Weichselien, toen er een toendraklimaat heerste.

In het Savelsbos liggen meerdere voormalige zand- en grindgroeves, kalksteengroeves en enkele vuursteenmijnen.

Floristisch gezien is er ook veel te beleven. In het voorjaar zien we er volop Bosanemoon, Gele anemoon, Bosviooljes en Daslook, en Muskuskruid. Evenals Holwortel, Amandelwolfsmelk en Zwartblauwe rapunzel.

Maar ook zijn er dassenburchten, mossen, vogels, insecten en misschien ook wel paddenstoelen te zien. Nergens in Limburg zijn Boomklever en Glanskop zo talrijk. We zullen zien wat we allemaal nog meer tegen komen om van te genieten.

Gele anemoon – Foto: Gerard Vos

Zo 1 mei Excursie naar de Malpieheide in Valkenswaard

Thema: Landschap en vogels
Duur: 3-4 uur
Leiding: Jacques van Kessel, 040-2531211, *j.kessel51@upcmail.nl*
Start: 9:00 uur, Parkeerplaats Malpieheide noord, enkele honderden meters ten zuiden van de Venbergse Molen.

We gaan een wandeling maken over de Malpieheide, een prachtige heidegebied met vennen zoals de Vaarvennen, Pastoorsven, Molenven, Reisven en het Groot Malpieven. Naast droge heide en natte heide zijn er een aantal prachtige oude landduinen rond het Groot Malpieven. Aan de oostzijde van de Malpieheide ligt het mooie beekdal van de Dommel, waar Bevers leven. Naast Dodaars, Wintertaling, Slobeend, en Rietgors kunnen we met een beetje geluk genieten van Blauwborsten in de Wilde gagel struwelen.

Enkele jaren geleden zijn een groot aantal sloten gedempt in en rond het natuurgebied, hierdoor wordt meer water vastgehouden.

Slobeend, mannetje – Foto: Gerard Vos

Za 21 mei - Excursie naar de Lange Bleek

Thema: Algemeen, landschap
Leiding: Rob en Annemieke van Vucht, 0499-398897, *robvanvucht@hetnet.nl*
Duur: Halve dag
Start: 9:30 uur, Parkeerplaats bij de bocht in de Vlaamseweg, zijweg van de weg Heeze-Someren.

De Lange Bleek (eigendom van Brabants Landschap) is een minder bekend gebied aan de zuidkant van Strabrecht en ten westen van de Somerense Heide. Dit gebied werd ook in de zomer van 2021 bezocht, we vinden het leuk om er ook eens in de lente te gaan kijken.

De Lange Bleek is een gebied met wat heide, wat weilanden en vooral naaldbos. Vorig jaar is men begonnen aan het omvormen van het bos naar een gevarieerder bostype en een betere waterhuishouding. Deze werkzaamheden duren nog tot 2024. In het gebied ligt het Bultven, altijd leuk om ook even te gaan kijken. De schapen en runderen die voor de begrazing zorgen krijgen een groter gebied tot hun beschikking, ze mogen straks ook door het bosgebied lopen. (vergelijk dit met de Kampina waar dat ook gebeurt).

Rond 1850 kende dit gebied veel meer vennen, o.a. Lange Bleek was een ven dat weliswaar in de zomer droogstond, maar in de winter wel degelijk water bevatte. Iets na 1900 werden de meeste vennen drooggelegd en omgewerkt tot landbouwgebied. En een eeuw later wordt er dus weer ingegrepen in het landschap…..uiteraard met de beste bedoelingen.

We zullen eens gaan kijken hoe de stand van zaken is en wat we er allemaal al kunnen aantreffen.

Cursussen

Covid-voorzorgsmaatregelen bij binnenactiviteiten

Wij vragen u om de volgende regels in acht te nemen:

- U dient een coronatoegangsbewijs bij u te hebben: een vaccinatiebewijs, of een negatieve testuitslag (niet ouder dan 24 uur), of een bewijs dat u hersteld bent van corona.
- Blijf thuis bij klachten van Corona-achtige aard

Voorzorgmaatregelen in het gebouw van IVN-KNNV D'n Aard in Veldhoven:

- Draag als u door het gebouw loopt een mondkapje.
- Doe het mondkapje alleen af als u op uw plaats zit.
- Houd zoveel mogelijk 1,5 meter afstand in het hele gebouw.
- De stoelen staan op 1,5 meter afstand uit elkaar. Alleen aanwezigen uit hetzelfde huis of gezin kunnen de stoelen dichter bij elkaar zetten.
- Hang uw jas aan uw eigen stoel.

Kennismakingscursus “Mossen”

Docenten: Jan Kersten en Riek van den Bosch

Veel natuurliefhebbers worden geïntrigeerd door die kleine groene plantjes die op allerlei verschillende plaatsen groeien: op stenen, op bomen, op de grond, enzovoort. Cabaretière en schrijfster Pauline Cornelisse ruimde zelfs een rol in voor mossen in een van haar programma’s.

Soms kunnen enkele mossen van een naam worden voorzien, maar vaak vinden mensen het moeilijk om een verdere studie van mossen zelfstandig op te pakken. Het werken met een determinatietabel wordt vaak als (te) moeilijk ervaren.

De docenten willen hier verandering in brengen en nemen u graag mee in de wondere wereld van de mossen.

Tijdens inleidingen, practica en excursies krijgt u praktische informatie over hoe u de diverse mossoorten kunt onderscheiden. Die kennis kunt u tijdens de cursus meteen toepassen.

Deze cursus van KNNV afdeling Eindhoven bestaat uit 3 hele zaterdagen, die als volgt worden ingedeeld:

De ochtend begint met een inleidend gedeelte, waarin de docenten u vertellen wat mossen zijn, in welke groepen ze worden ingedeeld, hoe zij zich voortplanten, enzovoort. Daarna volgt een practicum, waarin u met behulp van binoculairs, werkbladen (ochtend 1) en het boek ‘Het Florissante pad der mosflora’ de aanwezige mossen van een naam leert voorzien. Het genoemde boek krijgt u digitaal aangeleverd. Het is de bedoeling dat u tijdens de ochtenden het boek bij u hebt (uitgeprint of op uw laptop/iPad opgeslagen).

Tijdens de excursies besteden we vooral aandacht aan de kenmerken van de verschillende groepen mossen en hun stand- en vindplaatsen. Bent u geïnteresseerd in mossen en wilt u er meer van weten? Dan is deze kennismakingscursus iets voor u.

Cursusdagen en tijden

Zaterdag 12, 19 en 26 maart 2022

10:00 – 12:30 uur Inleiding en practicum

12:30 – 13:30 uur: lunch (zelf meebrengen) en verplaatsing naar excursielocatie.

13:30 – 16:00 uur: excursie (locaties 2e en 3e excursie nog af te spreken)

Plaats: Gebouw D'n Aard in Veldhoven, Ariespad 5, 5503 EZ Veldhoven (s.v.p. niet parkeren op het Ariespad)

NB: Op de 1e lesdag nuttigen we de (zelf meegebrachte) lunch in het IVN-gebouw D'n Aard en is de veldexcursie rond dat gebouw en in de directe omgeving.

Prijs (inclusief koffie, thee en materialen)

€ 55,- voor KNNV- en IVN-leden.

€ 65,- voor niet-leden, incl. KNNV-lidmaatschap tot eind 2022.

Materialen: Mossenfotoboek ‘Het Florissante pad der mosflora’ (deelnemers ontvangen dit digitaal) en werkbladen.

Opgave

Voor 1 maart 2022 per mail aan:

cursussen@eindhoven.knnv.nl onder vermelding van naam, adres, woonplaats, e-mailadres en telefoonnummer. Na uw aanmelding ontvangt u een bevestigingsmail met de betaalgegevens.

Maximum aantal deelnemers: 18.

Voorkennis is niet nodig, het is een kennismakingscursus. Na afloop van deze kennismakingscursus kunt u, als u dat wilt, kennismaken met of u aansluiten bij de Mossenwerkgroep van onze afdeling.

Parapluutjesmos
Marchantia polymorpha
Foto: Jan Kersten

Cursus “Inheemse Amfibieën en Reptielen”

Docent: Annemarie van Diepenbeek

De tijden dat er in bijna alle poelen en boerensloten een keur aan amfibieën werd aangetroffen zijn voorbij, maar met enige kennis van de habitateisen en leefgewoonten zijn veel soorten toch nog wel op allerlei plaatsen te vinden. Ook in de directe leefomgeving van mensen is met kleine aanpassingen een geschikte leefomgeving voor veel soorten te maken, met name voor amfibieën. Tuinvijvers en een “rommelhoekje” achter in de tuin kunnen wonderen verrichten.

Het programma

Deze korte cursus laat deelnemers kennis maken met de inheemse soorten amfibieën en reptielen, hun kenmerken, leefwijze en habitateisen, en geeft inzage hoe het met ze gaat de laatste jaren.

Vergeleken met vogels en zoogdieren gaat het over slechts enkele soorten: 16 amfibieën (en 2 exoten) en 7 reptielen (excl. de zeeschildpadden en 1 exoot). Hun leefwijze is echter zo verschillend en interessant dat er twee avonden dik mee gevuld zijn.

Tijdens de veldles zoeken we zowel in water als op land naar amfibieën en een deel van de ochtend gaan we op zoek naar de Levendbarende hagedis, in de meeste delen van Noord-Brabant de enige reptielsoort. Maar hoe naar de andere soorten reptielen te speuren elders in Nederland, dat weten de deelnemers van deze cursus achteraf. Kort wordt ingegaan op bedreigingen en beschermingsprojecten.

De cursus wordt verzorgd door Annemarie van Diepenbeek, al bijna 40 jaar lid van onze afdeling. Zij is oud-projectleider bij RAVON (Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland). In die functie was zij co-auteur van de RAVON Veldgidsen “Herkenning amfibieën en reptielen” en “Het waarnemen van amfibieën en reptielen”. Verder schreef ze de KNNV Veldgids “Diersporen Europa” (2019) en is ze co-auteur van de “KNNV Veldgids Europese Zoogdieren” (2019).

Theorieavonden

Do 10 mrt	Amfibieën en hun habitat (adulten)
Do 24 mrt	Eieren en larven van amfibieën en reptielen en hun habitat
Tijd	19:30 – 22:00 uur
Plaats	Gebouw D'n Aard, Ariespad 5, 5503 EZ Veldhoven (s.v.p. niet parkeren op het Ariespad)

Veldles

Zo 20 mrt	Zoeken in water en op land Locatie en tijd nog af te spreken
Za 2 apr	Reservedatum (mocht het voorjaar onverhoopt nog te koud zijn)

Prijs (inclusief koffie en thee):

€ 30,- voor KNNV- en IVN-leden.
€ 40,- voor niet-leden, incl. KNNV-lidmaatschap tot eind 2022.

Opgave voor 1 maart 2022 per mail aan:

cursussen@eindhoven.knnv.nl onder vermelding van naam, adres, woonplaats, e-mailadres en telefoonnummer.

Na uw aanmelding ontvangt u een bevestigingsmail met de betaalgegevens.

Maximum aantal deelnemers: 18.

Een paartje Rugstreeppadden in amplex tijdens de ei-afzet. Foto: Annemarie van Diepenbeek

Mannetje Zandhagedis in paartijd. De eerder afgebroken staart groeit weer aan, maar wordt nooit meer zo lang als de primaire staart. Foto: Annemarie van Diepenbeek

Cursus “Libellen en Waterjuffers”

Docenten: Mark Scheepens en Tim Raats

Hoe houd je de libellen en waterjuffers uit elkaar en wat zijn de kenmerken?

In deze KNNV-cursus besteden Mark Scheepens en Tim Raats, beide werkzaam bij Waterschap De Dommel, vooral aandacht aan het in het veld herkennen van de soorten die in Nederland voorkomen.

Uiteraard gaan ze in het bijzonder in op de libellen en juffers in Brabant. Verder komen de biotoop en het opzetten van een monitoring aan de orde, en krijg je tips hoe je ze goed en vooral herkenbaar op de foto kan krijgen. Deze cursus bestaat uit een lesavond en 2 excursies.

Deelnemers aan de cursus kunnen van te voren eventueel foto's van libellen doorsturen naar *cursussen@eindhoven.knnv.nl* . Die kunnen de docenten dan wellicht behandelen.

Lesavond

Donderdag 12 mei
Tijd: 20:00 – 22:00 uur
Plaats: D'n Aard, Ariëspad 5, 5503 EZ Veldhoven
(s.v.p. niet parkeren op het Ariëspad)

Excursies

1e excursie: zaterdag 28 mei
Tijd: 10:00 – 13:00 uur
Locatie volgt later. Reserve datum 4 juni.

2e excursie: eind zomer / begin najaar
Datum en locatie volgen later.

Prijs (inclusief koffie en thee op de lesavond)

€ 30,- voor KNNV- en IVN-leden
€ 40,- voor niet-leden, incl. KNNV-lidmaatschap tot eind 2022.

Opgave

Voor 20 april 2022 per mail aan: *cursussen@eindhoven.knnv.nl* onder vermelding van naam, adres, e-mailadres en telefoonnummer.

Na uw aanmelding ontvangt u een bevestigingsmail met de betaalgegevens.

Aantal deelnemers: max. 18.

Zuidelijke heidelibel – Foto: Tim Raats

De Sinterklaas-excursie van de Vogelgroep, op 5 december

Hans van Sprang

Het is natuurlijk weer midden in een corona golf als we besluiten om het decemberweer te trotseren om een kleine excursie te maken naar het Goor bij Soerendonk. Met in het achterhoofd het idee dat je in dit jaargetijde toch water moet hebben als je ergens nog wat wilt zien aan vogels en dat geen waarnemingen op vogels in de Kempen ook kan betekenen dat er geen waarnemer is geweest. Wel is er veel water en een nieuwe kijkhut: Een goed moment om daar uitgebreid te gaan waarnemen.

Dat hebben we geweten. Ik denk dat ik meer vogelsoorten had gezien als ik thuis uit mijn slaapkamerraam die tijd naar buiten had zitten kijken. De oude plas met de nieuwe hut leek helemaal leeg maar bleek aan de randen, verstopt in de ondergroei nog een paar Wilde eenden, wat Slobeenden en een Kuifeendje te bevatten. Die waarnemingen deden we overigens buiten voor de kijkhut, want de kijkgaten waren weer door een architect bedacht.

Waar we voorheen een halfuurtje keken was er nu na 5 minuten geen reden om verder te kijken en zijn we maar gaan lopen naar de akkers die zijn afgegraven en tot plas omgebouwd. Leeg, op een enkele Zilverreiger en 3 Knobbelzwanen na, die je gelukkig door hun formaat ook met het blote oog kan waarnemen.

Als ik dan roep dat we ook nog wel wat Vinken, Koolmezen, Pimpelmezen, Spreeuwen en kraaien zagen, dan kan ik nu toevoegen dat dit het zo ongeveer was wat gedurende onze wandeling in ons blikveld verscheen. Oh ja, een Witte kwikstaart die wat langer was gebleven en een Torenvalk in een boomtop waren de hoogtepunten.

Voor degenen met een open oor doemt nu het beeld op dat er dan vast ook dieptepunten waren. Welnu, daar wil ik ook even bij stilstaan. Allereerst was daar een groepje crossmotoren die, dat moet gezegd, voor het overgrote deel maar één keer langs kwam en ons daarna het gevoel gaf dat de natuur heel veel rust brengt. Zoals tegenwoordig gewoon in natuurgebieden is het volgende dieptepunt verbonden met het feit dat we een stuk op een fietspad liepen. De weg ernaast was door de crossers en de regen veranderd in een beek en dus loop je op een fietspad. En daar heerst de wielrenner die in groepen op zondagochtend het bier gaat uitrijden. Na wat jaren ervaring lukt het nu meestal om zonder direct levensgevaar het punt te bereiken waar een niet verhard pad zich afsplitst van het fietspad. Eindelijk rust?

Nee, daar begint het volgende dieptepunt. Want mountainbikers hebben één stelregel: ga alleen biken op een wandelpad, blijf daar midden op. Nu hoor je die lieden in groepjes meestal ook wel aankomen door de subtiel gefluisterde waarschuwingen, maar een enkeling die om een hoekje komt geschoven is toch altijd weer even een verrassing. Ook dit ging vandaag zonder veel problemen, hoewel we dus meer fietsers zagen dan vogels. En dan denk je wel alles te hebben gehad.

We komen bij een verhard pad uit, op weg naar de auto. Daarnaast is een omheind gebied met IJslandse pony's en soms een Klapekster. Als we langs het pad lopen komen de pony's naar het hek toe, alsof ze iets van ons willen. We besluiten om toch even door dit gebied te lopen, altijd gedaan want: mooi landschap, mogelijk Klapekster. Als we door het hek zijn komt de kudde van 10 achter ons aan. Ze worden zelfs erg opdringerig en het voelt ongemakkelijk als iemand ongeveer tussen 2 paarden wordt platgedrukt. Dan komt er de mogelijkheid om linksaf te slaan en het omheinde gebied te verlaten. Een stukje tussen wat bomen door naar de weg. Daar hopen we de kudde achter ons te laten. Helaas, die wordt nerveus, volgt ons en begint te rennen. Eerst moeten we opzij springen en dan draaien ze rondjes naar het hek toe, buigen af en komen weer recht op ons af. We gebruiken de tijd dat ze bij het hek zijn en ronddraaien om zelf dichter bij dat hek te komen en uiteindelijk lukt het ons om het gebied te verlaten, verjaagd door de pony's die kennelijk ontevreden waren met onze inbreng. De beesten blijven rennen tot ieder van ons buiten is en dan verdwijnen ze weer. Hoe een vogelexcursie erg opwindend kan zijn, zelfs als je ook meer pony's ziet dan vogels.

Verslag excursie Gijzenrooi, op 12 december

Irene van der Kooy
Foto's: Helena de Jong en Gerard Vos

Het was bewolkt, grijs weer, een beetje miezerig, met een temperatuur van ongeveer 10 °C.

Helena had een handige plaats uitgekozen om te verzamelen voor de allereerste excursie die ze voor de KNNV organiseerde: de parkeerplaats bij AH aan de Laan van Tolkien in Geldrop. De 9 deelnemers konden elkaar daar makkelijk vinden, en met een kleine wandeling waren we al in Gijzenrooi.

We waren benieuwd wat we in deze tijd zouden zien. Gelukkig had Helena ons aangeraden om 'geschikt schoeisel' aan te trekken, sommige plekken waren nogal drassig. De Groene specht kon er wel om lachen.

In een boom streek een grote groep Sijsjes neer, die bij nader inzien Vinken bleken te zijn.

We kwamen langs het Kees Menken bankske. Even later zagen we Eikenbloedzwammen, die bij beschadiging rood bloeden, en Plooivlieswaaiertjes.

Plooivlieswaaiertjes van boven

Plooivlieswaaiertjes van onderen

Ook zagen we een Gele trilzwam en een kleine kudde grote grazers.

Gele trilzwam

Evenals Elzen, Kramsvogels, heksenkringen van Nevelzwammen, een Canadese gans en een Kleine wintervlinder. En zwavelkopjes met groene lamellen, korstzwammen, en de Roodbruine botercollybia met zijn vettige hoed en witte wollige uitsteeksels op de steel. Ook een Grijze korstzwam met grijze poriën, en een Gele korstzwam.

En verderop prachtige Grote parasolzwammen met een kraagje eronder, een Grote bonte specht, en een Gaai.

We hielden pauze bij het Mariakapelletje op Riel.

We hoorden gekweel van een groep Spreeuwen en zagen een Torenvalk. Ook twee Eekhoorns (de ene bijna zwart) die achter elkaar over een boomstam renden.

We vonden Berkenzwammen op een dode boom, en een Elfenbankje. Dat krijg je bijna niet doormidden, maar als het lukt, dan zie je een wattige structuur.

Een Gele aardappelbovist werd vergezeld door Parelstuifzwammen.

Parelstuifzwammen

De kikker die we zagen was wellicht een Heikikker. Verderop waren er Eikenbladgallen en Helmmycena's (met adertjes tussen de lamellen). En zowel Paarse schijnridderzwammen als Roodbruine schijnridderzwammen.

Roodbruine schijnridderzwam

Op het eind van de wandeling vonden we allerlei korstmossen, en zagen we een Blauwe reiger op een paaltje.

We hadden geluk gehad, de regen begon pas echt toen we weer terug waren bij het beginpunt. Han vertelde nog dat het bestuur overweegt om Gijzenrooi te 'adopteren' als een gebied om regelmatig te inventariseren.

– o - o - o - o - o - o - o - o - o - o - o - o - o - o - o - o - o - o - o - o - o -

Een aanvulling op Marijke's reisbeschrijving

In Venkraai 2021-2 stond deel 5 van Marijke van Noort's reisbeschrijving over Nieuw-Zeeland. Ze noemde de expeditie van La Pérouse, de Franse rivaal van James Cook.

Die ging met een grote groep excellente wetenschappers in 1785 op pad om de Pacific te onderzoeken.

De laatste berichten van deze expeditie werden ontvangen vanuit het zuiden van Australië.

Marijke liet nu weten dat recent de afloop van die noodlottige reis is ontdekt. Voor een artikel daarover, met enkele fraaie illustraties, zie: *tinyurl.com/3czkcu2w*

“Ik heb een verlangen naar de verte…” Interview met Fred Lambert

Jan Schellekens

Een flinke verzameling CD’s, rijk gevulde boekenkasten, een piano en een vleugel, een cello, blokfluiten – het is duidelijk dat Fred Lambert en zijn vrouw Teuntje een brede belangstelling hebben.

Fred woont al sinds 1969 in Brabant, eerst in Eindhoven en daarna in Nuenen, maar hij is in 1948 geboren in Zeeuws-Vlaanderen en bracht zijn jeugd door in Schoondijke en Oostburg, op het eerste gezicht kleine dorpjes, hoewel Oostburg een centrumfunctie en stadsrechten heeft.

Studie en beroepsleven

Hij doorliep de HBS in Oostburg en ging daarna elektrotechniek studeren op de HTS in Vlissingen. Elke dag 13 kilometer fietsen naar Breskens, dan met de boot oversteken en op het eind van de dag hetzelfde, maar dan andersom. Daar word je sterk van. Toen hij klaar was met zijn studie wilde Fred verder in de wetenschap. Maar hij had geen geld en daarom ging hij werken in Eindhoven op het Natlab van Philips en studeerde in de avonduren op de TH. Dat was zwaar. Het was ook niet gemakkelijk om in Eindhoven te aarden.
Er bleef weinig tijd over, met de collega’s bij Philips had hij niet veel contact, en met zijn medestudenten ook al niet.

Dat veranderde toen hij, geholpen door een studiebeurs, dagstudent kon worden op de TH. Fred gaf zijn baan bij Philips op en richtte zich volledig op de wetenschap. Daarbij vond hij ook tijd om politiek actief te worden. Er gebeurde nogal wat in die tijd. Er waren demonstraties tegen de Vietnamoorlog en er waren grootschalige protesten tegen de mogelijke komst van kruisraketten en atoomwapens naar Nederland. Fred sloot zich aan bij linkse studentenactiegroepen, maar kon daar zijn draai niet vinden en werd toen lid van de Communistische Partij Nederland. Niet lang daarna werd de CPN opgeheven. Fred bleef enige jaren partijloos en werd daarna lid van de SP. Tegenwoordig is hij actief op lokaal niveau: hij ondersteunt de fractie van GroenLinks en de PvdA in Nuenen die gecombineerd de gemeenteraadsverkiezingen ingaan.

Na zijn studie technische natuurkunde en zijn promotie (op een onderdeel van kernfusie) bleef Fred verbonden aan de TH, inmiddels TU/e geheten. Hij kreeg steeds aanstellingen voor projecten van een paar jaar, maar vond uiteindelijk vastigheid bij de faculteit Technische Bedrijfskunde. Daar werden kringloopeconomie en levenscyclusanalyse steeds belangrijker thema’s en over die onderwerpen gaf Fred onderricht en schreef

hij boeken. Samen met een Amerikaanse collega schreef hij een standaardwerk over duurzaamheid dat nu nog door de internationale gemeenschap gebruikt wordt. Zijn werk aan de universiteit bracht hem in contact met wetenschappers, overheidsinstellingen en bedrijven in het buitenland en Fred heeft in dat kader vele landen bezocht, waaronder India, Vietnam, Maleisië, Paraguay, en Mexico – om er maar enkele te noemen.

Natuur

Fred ging van jongs af aan graag naar buiten. Hij had, zoals hij dat zelf noemt "een verlangen naar de verte". Hij zwierf urenlang rond en keek zijn ogen uit. Hij werd vooral geboeid door bloemen en planten. Die determineerde hij met behulp van de flora van Heimans en Thijsse. Dat vond hij prachtig. Sommige planten werden door hem gedroogd en verzameld in een herbarium. Ook leuk. "Maar de zee was dichtbij en ik verzamelde ook schelpen en fossiele haaientanden. De schelpen trachtte ik op naam te brengen met behulp van een boek van Kees Hana".

Toen hij in Eindhoven ging wonen kon hij zijn belangstelling voor de natuur verder ontwikkelen bij de KNNV. En via IVN Nuenen kwam hij terecht bij de FLORON-werkgroep. "Daar heb ik altijd met veel plezier bij gewerkt. Een leuke klus was het inventariseren van kilometerhokken, vooral voor de Atlas van de Flora van Eindhoven". Ook nu nog inventariseert Fred voor FLORON. Zijn werkgebied is groot, en afgelegen plekken bereist hij per brommer. Van auto's moet hij niks hebben! In dit seizoen is hij druk met het knotten van de wilgen in Nuenen. Ook een activiteit waar hij veel plezier aan beleeft.

Een andere hobby: muziek maken

Fred kreeg al vroeg belangstelling voor muziek. Een muzikaal hoogtepunt in zijn jeugd was het bezoek aan de Mattheuspassie in de Sint-Bavokerk te Aardenburg. Maar het bleef niet bij luisteren naar muziek: "Ik heb thuis op een harmonium gespeeld, ik maakte daarna deel uit van een studenten-blokfluitgroepje, en veel later nam ik blokfluitles en kwam via mijn docent terecht bij ensembles waar ik nog steeds in speel". Fred speelt sopraan-, alt- en tenorblokfluit. "Als blokfluitist ben ik vooral geïnteresseerd in oude muziek, uit de renaissance en barok. Toch spelen we ook wel eens muziek die wat jonger is. Muziek maken is zo leuk!" Teuntje, de vrouw van Fred beaamt dat. Zij speelt piano en cello, solo, en ook vaak met andere musici in een orkest.

Geschiedenis en poëzie

Fred heeft een grote belangstelling voor geschiedenis, zowel de wereldgeschiedenis als de regionale en plaatselijke geschiedenis. Zijn boekenkast staat vol met boeken over historische onderwerpen en hij is lid van de Heemkundekring in Nuenen.

Hij werkt nu samen met een groep aan de TU/e die zich bezighoudt met de geschiedenis van de techniek. En hij levert artikelen aan voor Wikipedia: "dat doe ik al lang, meestal over cultuurhistorische onderwerpen als kerken, molens, kastelen, en ook natuurgebieden en techniekgeschiedenis." Daar kunnen wij allen blij mee zijn, want zo laat Fred Lambert de hele wereld delen in zijn kennis!

Bij de viering van het jubileum van onze afdeling vermaakte Fred ons met het declameren van geestige gedichten die hij zelf gemaakt heeft. Hij schrijft al tientallen jaren gedichten, zowel light verse als serieuzer werk. Hij is lid van het Nuenens Dichterscollectief, waar men elkaars werk bespreekt en allerlei versvormen beoefent. Fred is niet zo van de experimentele poëzie: "ik houd het bij de meer traditionele versvormen, waarbij ritme en rijm moeten kloppen!" Hij heeft een gedichtenbundel uitgegeven die te koop is bij boekhandel Spijkerman in Eindhoven.

Hardlopen en wandelen

Andere grote hobby's van Fred zijn hardlopen en wandelen. Hij liep de hele marathon en meerdere halve marathons, tot 2019. Hij heeft ook de Kennedymars gedaan, een wandeltocht van 80 km. die je binnen 20 uur moet afleggen. Daar beleefde hij kennelijk veel plezier aan, want hij liep hem 26 (!) keer.

En Fred draait ook zijn hand niet om voor langeafstandstochten. Daar is hij al vroeg mee begonnen. Als dertiger liep hij van Eindhoven naar Sarajewo, niet via een bestaande gemarkeerde wandelroute, maar gewoon, op gevoel. Met een rugzak met tentje, slaapzak, kleding en eten en drinken voor onderweg. Gewicht: 12 kilo. "En daarmee is het verhaal nog niet af, want vanuit Sarajevo ben ik nog per bus, boot en trein naar Turkije gereisd en daarbij ben ik in Izmir, Ankara en Konya geweest, in die tijd nog een heel avontuur!"

Fred maakte tochten in Schotland, Noord-Duitsland, de Pyreneeën. Hij deed de GR 20 op Corsica, hij liep de kustroute naar Le Havre, en de diagonaal door België (Brugge-Arlon). Hij liep van Nuenen naar Santiago de Compostela, met zijn rugzak en zijn tentje, en kampeerde in het wild.

Een heel spannende onderneming was het lopen van de GR 5, een tocht van circa 2500 kilometer, door de Belgische Ardennen, Luxemburg, de Vogezen, de Jura en de Franse Alpen tot aan de Middellandse Zee bij Menton. Het is een zware tocht met grote hoogteverschillen, vooral in de Alpen. Daar gaat de route over

17 bergpassen, waarvan er 6 hoger liggen dan 2000 meter en de wandelaar eenmaal zelfs tot op 2770 meter komt! Fred liep deze tocht in 2015 en had veel hinder van de weersomstandigheden: “er was elke dag onweer en er lag veel sneeuw. In het zicht van de haven ben ik uitgegleden op een sneeuwveld en roetsjte 40 meter naar beneden. Daarna probeerde ik heel voorzichtig op te staan en, wonder boven wonder, ik mankeerde niets: ik had nog geen schrammetje! Wat was ik opgelucht. En dat gold ook voor de nieuwsgierige gems die kwam kijken hoe ik eraan toe was…” Gelukkig was het daarna nog maar drie dagen lopen naar het eindpunt in Menton. “Vaak kampeerde ik wild, in een stadje nam ik een hotel, maar in de Alpen is een dicht netwerk van berghutten die op loopafstand van elkaar liggen en waar ik ook veel gebruik van heb gemaakt. En ja, die tochten maakte ik alleen, maar je komt overal wel mensen tegen, in de hutten en daarbuiten. Eénmaal vroeg ik ergens om water en kreeg gelijk een zak heerlijke kersen mee. Zoiets doet je goed!”

Na uren praten neem ik, met een hoofd vol wetenswaardigheden en verhalen, afscheid van Fred Lambert: een unieke en veelzijdige man, een *uomo universale.*

Coronablues

De straten zijn van mensen, 's-werelds grootste plaag, ontdaan.
De mensen durven immers niet naar buiten toe te gaan.
Voor hen is het een ramp, maar voor het dier is het een plus.
Zo wordt het toch gezellig, niet alleen voor mees en mus.

Ook heel wat groter dieren geven acte de presence
Ze vullen nu de straten op wegens gebrek aan mensen,
Ze durven zelfs in 't centrum van het stadsdistrict te komen.
Er zitten in het stadspark troepen apen in de bomen.

Nu sluipt er door de winkelstraat een mantelbaviaan
en in het stadsplantsoen zie ik een dikke neushoorn staan,
veel groter dan een virus maar toch niet zonder gevaar.
Daar ginder bij de straathoek word ik plots een leeuw gewaar.

De horeca is dicht, de rolluiken zijn naar beneden.
Het drukke stadsverkeer behoort voorgoed tot het verleden.
Maar nu verschijnen wezens die al lang waren vergeten.
Een everzwijn is bezig uit een vuilnisbak te eten.

Ik zie een tweetal nijlpaarden in 't lege zwembad staan.
Tussen de fietsenrekken sluipt een komodovaraan.
Ik hou van dieren maar dit alles wordt me toch teveel
al heeft het weer als pluspunt dat ik me nu niet verveel.

Plots komt een roedel hongerige wolven op me af.
Daarom versnel ik nu mijn gang tot een gestrekte draf
al kon ik achteraf toch ook wel rustig blijven staan:
ze bleven anderhalve meter bij mijn lijf vandaan.

Fred Lambert (28-3-2020)

Veldonderzoek in de regio

De rubriek bevat verslagen van onderzoek in de natuur in de ruime regio Eindhoven. KNNV-ers en niet-leden, professionals en amateurs, kunnen hier hun onderzoek, of een samenvatting daarvan, presenteren.
De voorgestelde lengte is 1000–1200 woorden. Graag met relevante illustratie

Monitoring van vennen in Noord-Brabant door de provincie

Patrick Lansing en Fiona Franken

Waarom monitoring?

In Noord-Brabant liggen momenteel ongeveer 600 vennen. In het begin van de twintigste eeuw waren nog ruim 1.800 vennen in Noord-Brabant aanwezig. In de jaren '80 van de vorige eeuw was de natuurkwaliteit van de resterende vennen heel slecht, omdat ze verzuurden, steeds vaker droogvielen en steeds voedselrijker werden. Daarom werden in deze periode ook steeds meer algemene milieumaatregelen genomen om, onder andere, de waterkwaliteit te verbeteren.

Omdat van de genomen milieumaatregelen op korte termijn onvoldoende verbetering van de natuurkwaliteit van de vennen te verwachten was, zijn sinds de jaren '80 in een aantal vennen herstelprojecten uitgevoerd. Dit hield in de meeste gevallen in dat de vennen uitgebaggerd werden, en de oevers werden vrijgemaakt van bomen en struiken en geplagd. In een aantal gevallen werden vennen aan het infuus gelegd. Door het oppompen en gedoseerd toevoegen van grondwater werd de verzuring (tijdelijk) opgelost. Het Beuven op de Strabrechtse heide is het eerste grote ven dat is opgeschoond in Noord-Brabant. Dit opschonen was erg succesvol met de terugkeer van soorten als Waterlobelia en Drijvende waterweegbree.

Dat maatregelen hun vruchten begonnen af te werpen, heeft bij terreinbeheerders en waterschappen tot veel animo geleid om met venherstel door te gaan. Deze aanpak is vastgelegd in het Uitvoeringsplan venherstel Noord-Brabant (2007). In dit uitvoeringsplan is ook een monitoringsparagraaf opgenomen. Met deze monitoring houdt de provincie de vinger aan de pols wat betreft de kwaliteit van de vennen.

Hoe wordt er gemonitord?

Verspreid over Noord-Brabant zijn 32 vennen geselecteerd die representatief zijn voor vier verschillende typen vennen: zeer zwakgebufferde vennen (12 stuks), zwakgebufferde vennen (12), zure vennen (7) en hoogveenvennen (4).

Onze vennen worden voornamelijk gevuld door regenwater. Dit is van zichzelf redelijk zuur en erg voedselarm. Vennen die alleen regenwater ontvangen, zijn zure vennen. Deze zijn vaak op de heideterreinen te vinden. Plantensoorten die hier voorkomen zijn bijvoorbeeld Knolrus, Klein blaasjeskruid en Veenpluis.

Als er ook een beetje grondwater in de vennen stroomt, krijg je vennen met een beetje buffering. In het grondwater zit namelijk een heel klein beetje kalk. De zuurgraad van deze vennen is dan ook hoger, maar het water is nog steeds erg voedselarm. Hierdoor kunnen ook zeldzame plantensoorten als Moerashertshooi, Vlottende bies en Oeverkruid in deze vennen voorkomen. In sommige vennen, zoals het Beuven komen nog zeldzamere soorten voor als Waterlobelia en Kleine biesvaren.

Provinciaal onderzoek in de Huisvennen door een van de auteurs.

Hoogveenvennen zijn helemaal apart. Een leuk voorbeeld hiervan is het Kannunikensven. In dit type vennen heb je een vaak een dikke, drijvende mat die geheel uit veenmossen bestaat. Veel voorkomend is dan het Gewoon veenmos, Wrattig veenmos en ook af en toe het Hoogveenveenmos. Bovenop de veenmosbulten groeien soorten als Kleine veenbes, Witte snavelbies en Kleine en Ronde zonnedauw. Dit soort vennen is erg kwetsbaar voor betreding, daar kunnen de veenmossen erg slecht tegen. De hoogveenvennen zijn van nature ook zuur, en hebben daarom niet veel te leiden gehad van verzuring. Wel van verdroging en van vermesting. De combinatie van deze twee zorgt er regelmatig voor dat er boompjes op de veenmoskussens gaan groeien, wat niet goed is voor de overige soorten.

De 32 vennen die de provincie Noord-Brabant in het meetnet heeft, worden sinds 2008 eens per vier jaar onderzocht op natuurkwaliteit, ieder jaar 8 vennen. Veel van deze vennen liggen in de omgeving van Eindhoven, zoals onder andere het Rauwven (Erp), Winkelsven (Osterwijk) en het Kanunikensven (Eindhoven).

De natuurkwaliteit wordt bepaald op basis van het voorkomen van typerende plantensoorten voor het ventype. Voor de zure vennen en de hoogveenvennen zijn andere typerende plantensoorten aanwezig, dan in de zwakgebufferde vennen. De abundantie (de mate van voorkomen) van de soort wordt aangegeven met een aantal punten. Daarnaast krijgt een soort ook nog eens extra punten als het extra belangrijk is voor het ventype. De optelsom van de punten geeft aan of het ven als 'slecht', 'ontoereikend', 'matig', 'goed' of 'zeer goed' kwalificeert. Deze maatlat is ontwikkeld door Stowa als referentie voor natuurlijke watertypen voor de Kaderrichtlijn Water.

Wat zijn de resultaten?

Inmiddels zijn de eerste drie rondes volledig opgenomen. Dat betekent dat nu ook de eerste uitspraken over ontwikkelingen gedaan kunnen worden. Het is goed om te beseffen dat verschillen door de jaren heen vele oorzaken kunnen hebben. Naast de eerder genoemde verzuring en toegenomen voedselrijkdom, kunnen dat ook betreding van de oevers of het voorkomen van exoten zijn. Denk hierbij aan het voorkomen van Watercrassula, maar ook Zonnebaars (een bodemomwoelende vis). Ook kan het verschil uitmaken hoe lang geleden een herstelmaatregel is uitgevoerd. Daarnaast kunnen er verschillen ontstaan door de methode. Zeker wanneer de beoordeling van een ven op de rand van twee categorieën zit, kan een iets hogere of lagere inschatting van de abundantie leiden tot een andere categorie. Tot slot kan een ven afhankelijk van de hoeveelheid water beter of minder goed te inventariseren zijn. Vooral eilandjes in het midden van een ven zijn beter te bereiken als het ven is drooggevallen.

Na alle jaren van herstelmaatregelen lijkt het erop dat de achteruitgang van de vennen gestopt is (figuur 1). Ten opzichte van de opnames in de periode 1994-2004 zijn de meeste vennen er beter aan toe en in ieder geval niet verder achteruit gegaan. Bij de (zeer) zwakgebufferde vennen zijn geen vennen meer die slecht scoren. Ook het aantal ontoereikend scorende vennen neemt voorzichtig af. De zure en hoogveenvennen zijn in de afgelopen 12 jaar min of meer stabiel. Ten opzichte van de periode 1994-2004 zijn ze gemiddeld genomen verbeterd.

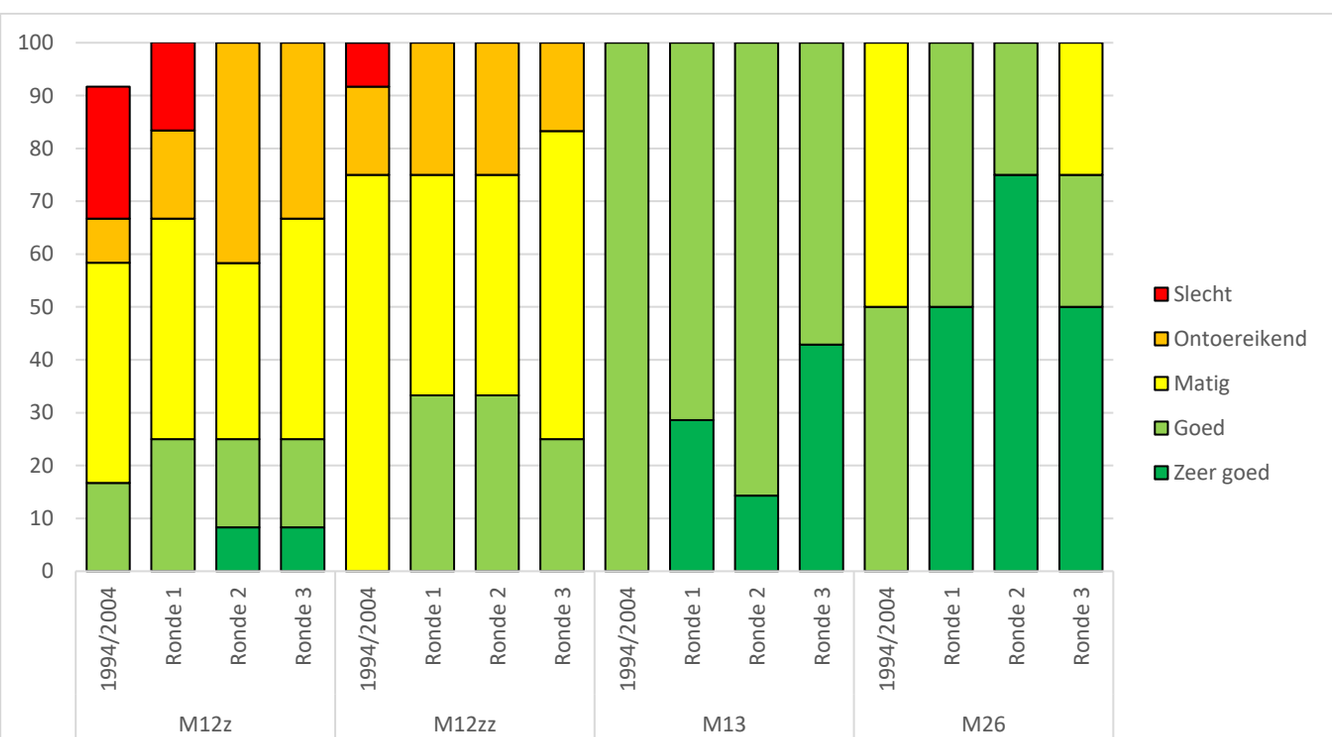

Figuur 1 - Veranderingen in de kwaliteitscore door de jaren heen.

M12z = zwakgebufferd ven, M12zz = zeer zwakgebufferd ven, M13 = zuur ven, M26 = hoogveenven.
Ronde 1 = 2008 t/m 2011, Ronde 2 = 2012 t/m 2015, Ronde 3 = 2016 t/m 2019.
In 1994/2004 is een zwakgebufferd ven (M12z) niet opgenomen. Daarom telt deze periode niet op tot 100.

Er zijn enkele interessante verschillen opgetreden tussen de drie ronden. De vooruitgang van enkele vennen kan worden toegeschreven aan werkzaamheden rond de vennen tussen de verschillende rondes. Zo zijn na werkzaamheden rond het Winkelsven van de relevante soorten met name Gesteeld glaskroos, Oeverkruid en Vlottende bies flink uitgebreid. Het uitbaggeren van vennen en het plaggen en verwijderen van opslag uit de oevers zijn de meest effectieve maatregelen om de kwaliteit, in ieder geval tijdelijk, van een ven te verbeteren. Daarnaast is het toevoeren van zwak gebufferd (grond)water een goede, zij het wat moeilijkere, methode.

De achteruitgang van vennen is wat moeilijker te verklaren. Een klein deel van de vennen lijkt achteruitgegaan te zijn door onvolkomenheden in de karteermethode en de analysemethode. Vooral hoe de veenmossen worden opgenomen bepaalt voor een groot deel de uitkomst van de maatlatscore. Andere vennen lijken achteruit gegaan te zijn door het uitblijven van beheer, of het uitgewerkt raken van de venherstelmaatregelen. Na de pioniersfase die ontstaat na het plaggen, kan een bodem weer dichtgroeien met opslag als er geen vervolgbeheer is. Ondanks dat de vennen er nu gemiddeld genomen beter voorstaan dan zo'n 20 jaar geleden, is het wel duidelijk dat zonder de herstelmaatregelen de kwaliteit weer onder druk komt te staan.

Wat zien we terug van de droogte van de afgelopen jaren?

Met name in 2018 en 2019 was de zomer erg warm en droog. Veel relatief ondiepe vennen kwamen droog te liggen (figuur 2). Die jaren vallen binnen ronde 3. Voor de kwaliteitsbeoordeling van de vennen wordt maar een beperkte soortenset gebruikt. Daardoor is het lastig om harde uitspraken te doen over het effect van de droogte. Toch zijn er wel wat observaties te maken.

Figuur 2 Het Winkelsven (van links naar rechts) in 2011, 2015 en 2019 vanaf (bijna) hetzelfde standpunt. Alle foto's zijn gemaakt in de eerste week van augustus.

In de zure vennen en hoogveenvennen zijn veenmossen een belangrijk onderdeel van de kwaliteitsbepaling. De droogte heeft duidelijk effect gehad op de hoeveelheid en soorten veenmossen die in deze jaren zijn gevonden. De komende jaren moet blijken of de veenmossen zich weer herstellen. Uitzondering hierop is het Kanunnikensven. Hier zijn juist meer soorten gevonden dan in de vorige ronde en hetzelfde als de eerste ronde. Mogelijk droogt het hoogveeneiland minder uit dan de veenmossen op een zandbodem. De hoogveenkussens dalen een beetje mee met het zakken van de waterstand. Dit zorgt ervoor dat ze nog redelijk goed nat zijn gebleven.

Bij de (zeer) zwak gebufferde vennen lijken sommige soorten juist geprofiteerd te hebben van de droogte. Gesteeld glaskroos is in het Winkelsven bijvoorbeeld enorm uitgebreid. De echte waterplanten hebben het in deze situatie natuurlijk wel moeilijk. Een ander effect van de droogte was dat de Waterlobelia, die teruggekeerd was na het opschonen van het ven, het helaas niet gered heeft. De groeiplaats van de Waterlobelia is te lang drooggevallen, en de soort is weer verdwenen.

Provinciaal onderzoek op een drooggevallen venbodem in het Greveschutven met Gesteeld glaskroos *Elatine hexandra*

Een risico bij het droogvallen van een ven is ook het uitbreiden van een exoot als Watercrassula en de versnelde mineralisatie van de bagger op de bodem waardoor het ven weer voedselrijker wordt.

Anderzijds kunnen door regelmatig droogvallen de aantallen zonnebaars in toom worden gehouden. Deze soort is niet gewenst in vennen, omdat deze de bodem omwoelt. Door het omwoelen worden ook de waterplanten losgetrokken en kunnen ze zich ook niet opnieuw vestigen. Daarnaast heeft deze soort door zijn vraatzucht ook grote invloed op het overige leven in het ven.

En hoe nu verder?

De eerste resultaten van de vennenmonitoring zijn veelbelovend. De komende jaren moet blijken of het herstel ook bestendig is en wat de invloed van de droogte is geweest. Verwacht kan worden dat zo'n droogteperiode de komende decennia vaker zal voorkomen. Daarom gaat de provincie ook de komende jaren door met dit meetnet en met andere meetprogramma's. Op basis van deze gegevens kunnen we dan bepalen of het beleid effect heeft of dat het aangepast moet worden.

Meer weten over de andere meetprogramma's van de provincie? Kijk dan eens op *www.brabantinzicht.nl*

Flora en fauna op vier natuurontwikkelingsterreinen ten zuiden van de Stippelberg – Deel 4

Tekst en foto's: Jan Kersten
Riek van den Bosch

Geleedpotigen, vervolg

Orde: Vlinders (*Lepidoptera*)

Subgroep: Nachtvlinders

Voorwoord

In dit Deel 4 wordt een beeld geschetst van Nachtvlinders op de vier onderzoeksvelden.

Ligging van de vier velden

De indeling dag-, nacht- en microvlinders heeft geen wetenschappelijke basis, vandaar dat "nachtvlinders" hier als subgroep aangeduid wordt.

Op de vier velden hebben wij 85 soorten nachtvlinders genoteerd waarvan een aantal als rups. Het zijn allen dagwaarnemingen, verspreid over de vier velden. Voorkeur van vlinders voor een bepaald veld lijkt er nauwelijks te zijn. De meeste nachtvlinders zijn alleen 's nachts actief, maar door goed de vegetatie af te speuren kwamen er toch een aantal in beeld en zijn die op foto vastgelegd. Hier volgt een toelichting op een aantal families met het aantal waargenomen soorten.

Familie: Slakrupsen (*Limacodidae*)

De familie Slakrupsen bestaat uit één soort, de Slakrups (*Apoda limacodes*). Deze hebben we op de velden tweemaal gezien, waarvan eenmaal een parend koppel. De rupsen, die wel iets lijken op slakken, leven in eiken, maar belanden bij harde wind nog wel eens op de grond.

Slakrups, rups

Familie: Bloeddrupjes (*Zygaenidae*)

De Bloeddrupjes waren met de Metaalvlinder (*Adscita statices*) en Sint-Jansvlinder (*Zygaena filipendulae*) aanwezig op alle vier de velden, maar ze zijn niet ieder jaar gezien.

Sint-Jansvlinder

Familie: Eenstaartjes (*Drepanidae*)
Van de Eenstaartjes zagen we alleen een rups van de Bleke eenstaart (*Falcaria lacertinaria*) op Veld 1.

Familie: Pijlstaarten (*Sphingidae*)
Pijlstaarten zijn met twee soorten waargenomen, de rups van een Dennenpijlstaart (*Sphinx pinastri*) op Veld 1 en een rups van de Teunisbloempijlstaart (*Proserpinus proserpina*) zagen we op Veld 2.

Dennenpijlstaart, rups

Familie: Spinners (*Lasiocampidae*)
Van de Spinners zagen we de rupsen van de Rietvink (*Euthrix potatoria*) en de Veelvraat (*Macrothylacia rubi*). Op Veld 4 was er in 2012 een rups van het Espenblad (*Phyllodesma tremulifolium*), een toen nog zeldzame soort die de laatste jaren toeneemt.

Espenblad, rups

Familie: Tandspinners (*Notodontidae*)
Van de Tandspinners zagen we de rupsen van de Kleine hermelijnvlinder (*Furcula furcula*) en Wapendrager (*Phalera bucephala*).

Kleine hermelijnvlinder, rups

Familie: Spinneruilen (*Erebidae*)
Van de familie Spinneruilen zagen we 23 soorten. Tot deze familie worden tegenwoordig o.a. de voormalige families Beervlinders (*Arctiinae*) en Donsvlinders (*Lymantriinae*) gerekend, evenals soorten die eerst tot de Uilen (*Noctuidae*) gerekend werden.

De Sint-jacobsvlinder, een Beervlinder, was zowel als rups als imago op alle velden een veel geziene soort, zijn waardplant Jacobskruiskruid was dan ook volop aanwezig.

Sint-jacobsvlinder

Het Streepkokerbeertje (*Eilema complana*), ook een Beervlinder, kwam overdag nog wel eens in beeld, maar de overige Beervlinders slechts sporadisch.

Van de Donsvlinders zagen we in de vegetatie nog wel eens de fraaie harige rupsen van de Witvlakvlinder (*Orgyia antiqua*) en de Donsvlinder (*Euproctis similis*), en deze laatste ook wel als imago.

De Meriansborstel (*Calliteara pudibunda*) en de Plakker (*Lymantria dispar*) zagen we tweemaal als rups, en als imago.

Streepkokerbeertje

Witvlakvlinder, rups

Donsvlinder

Meriansborstel, rups

Van de voormalige Uilen zagen we de Mi-vlinder (*Callistege mi*) op alle velden wel eens, Bruine snuituil (*Hypena proboscidalis*) op Veld 3 en 4 en het Stro-uiltje (*Rivula sericealis*) was op ook alle velden wel te zien.

Mi-vlinder

Stro-uiltje

Familie: Spanners (*Geometridae*)

Van de grote familie van de Spanners hebben we in al die jaren 26 soorten gezien. De Gestreepte goudspanner (*Camptogramma bilineata*) en de Lieveling (*Timandra comae*) vliegen overdag nog wel eens op uit de vegetatie en kwamen dan in beeld. De overige soorten werden allen slechts één of enkele keren gezien.

Lieveling

De Roodstreepspanner (*Rhodometra sacraria*) in 2015 op Veld 4 was wel een bijzondere waarneming. De Gewone bandspanner (*Epirrhoe alternata*), Witte grijsbandspanner (*Cabera pusaria*) en Zuringspanner (*Lythria cruentaria*) kwamen meermaals in beeld.

Roodstreepspanner

Zuringspanner

Familie: Uilen (*Notodontidae*)
Van de Uilen, een zeer grote familie van vlinders, hebben we 24 soorten gezien. De meest geziene soorten waren de Gamma-uil (*Autographa gamma*), en de Zilverstreep (*Deltote bankiana*) maar ook deze hebben we niet elk jaar op alle velden gezien.

Zilverstreep

De Zuringuil (*Acronicta rumicis*) zagen we vaak als rups in de vegetatie. De Groene weide-uil (*Calamia tridens*) was op Veld 2 en 3 in drie jaren in beeld.

Groene weide-uil

Familie: Wespvlinders (*Sesiidae*)
Van de Wespvlinders zagen we 2 soorten: de Eikenwespvlinder (*Synanthedon vespiformis*) op Veld 2 in 2015, en de Elzenwespvlinder (*Synanthedon speciformis*) op Veld 3 in 2017.

Eikenwespvlinder

Naschrift
Nachtvlinders doen hun naam eer aan, in negen jaren overdag intensief speuren hebben we relatief weinig nachtvlinders gezien, zeker als we de rupsen niet meetellen. Kennelijk weten ze zich, op een aantal dagactieve soorten na, erg goed te verschuilen en worden ze pas actief als het donker is.

Op de nabijgelegen Stippelberg telden we over twee jaren in zes nachten op drie locaties, met een lamp voor een laken als lokmiddel, 102 soorten nachtvlinders. Dit was wel in andere biotopen, maar het verschil is toch aanzienlijk. Het is duidelijk dat het toeval overdag een zeer grote rol speelt bij het waarnemen van nachtvlinders.

Uit de historie van de Venkraai, aflevering 21 (1963)

Jelle Schuurmans

In 1963 werden 4 kampjes, 8 lezingen en meer dan 50 excursies georganiseerd. In terugblikken werd soms opgemerkt, dat het aantal excursie-deelnemers was tegengevallen.

Hieronder de eerste pagina van de juli/augustus convo. De excursies naar het Sangbroek bij Mierlo waren mede ingegeven door de ophanden zijnde ruilverkaveling Mierlo.

KONINKLIJKE NEDERLANDSE NATUURHISTORISCHE VERENIGING
Afdeling Eindhoven
Administratrice: B.W. Zwanenburg - Bosman, Oranje
Nassaulaan 40, Meerveldhoven, tel. 04995 - 2804
Giro 1066049 t.n.v. de penningmeester der Afdeling
Eindhoven te Meerveldhoven

Programma juli - augustus 1963.

Woensdagavond 12 juni maakten we met 16 leden een excursie door het bos bij kasteel Geldrop, die in alle opzichten een succes werd. Het weer was ideaal, de rentmeester, de Hr. Lok, die ons vergezelde, wist tal van bijzonderheden over het prachtige geboomte te vertellen en tot slot werden we door Baronesse Van Tuyll van Serooskerken ten kastele ontvangen en onthaald.
De excursie op 19 mei naar het Sangbroek bij Mierlo was jammer genoeg slecht bezocht. Gezien het belang van een goede verkenning voor eventuele bescherming van het gebied maken we er op 14 juli a.s. nog een excursie heen, die dan naar wij hopen zo groot wordt, dat wij haar kunnen splitsen. Er is namelijk veel werk te doen; het is een afwisselend gebied, waar ieder aan zijn trekken kan komen, en waar allerlei verrassingen mogelijk zijn. Ook van het terrein, dat omsloten wordt door Keersop en Dommel hadden we op 9 juni graag veel meer mensen zien genieten. Er staan daar o.a. prachtige koningsvarens, we vonden keverorchissen, en hebben stellig nog veel over het hoofd gezien, b.v. de afgesnoerde kronkels van de Keersop met hun weelderige plantengroei. Volgende keer beter a.u.b., en beperk U niet tot de excursies, die naar een doel met een klinkende naam gaan. Op 15 juni vonden we tussen de weg naar Nederwetten en de Dommel zoveel planten, dat we er verlegen van werden, omdat we al die rijkdom maar met 6 man hoefden te delen.

Stafkaarten. Volgens een persbericht, dat misschien aan de aandacht van sommigen is ontsnapt, zal de Topografische Dienst in Delft dit najaar nieuwe kaarten van Eindhoven en omgeving in de handel brengen, die in een grote behoefte gaan voorzien. Wij zullen U t.z.t. aanwijzigingen voor het bestellen geven.

Programma

zaterdag 6 juli 1963	middagexcursie naar het Rietgat onder leiding van de Hr. D. Thierens. Fietsers vertrekken om 2 uur vanaf de benzinepomp aan de eerste overweg in de Tongelresestraat. Auto's verzamelen zich om kwart over twee in Eeneind, bij de watermolen aan de Wolvedijk op de weg naar Nuenen.
zondag 7 juli 1963	mossenexcursie naar het Uilenven onder leiding van de Hr. N.Luitingh. Verzamelen markt Valkenswaard om 9.30 uur per auto. Autopassagiers opgeven bij de Hr. Luitingh tel.nr. 04991 - 2052. Laarzen en brood mee. Terugom ongeveer 16.30 uur.
dinsdag 9 juli 1963	avondexcursie naar de Eckart onder leiding van de Hr. W. Oversteegen. Vertrek om 19 uur vanaf Rustenburgstraat 25, Eindhoven (Tongelre).
zondag 14 juli 1963	hele dag excursie naar het Sangbroek (bossen langs de Kasteelse Loop ten O. van Mierlo). Zie inleiding. Automobilisten verzamelen zich om 10 uur in Mierlo bij het kruispunt voor kerk en klooster (Kerkstraat inrijden, bij bordje Pastoor-De-Winterstraat wachten).

Pestvogels

Achilles Cools

Mijn zoontje was vier en mocht mee. Er waren pestvogels gemeld naast het stadhuis van Herentals in een haag met Gelderse rozen. Tegenover de Rijksschool stonden ook dichte struiken dwergmispels, allemaal geladen met rode bessen. Een dertigtal pestvogels hadden dit ontdekt en wilden er niet meer weg tot alles op was. Aan stadsdrukte stoorden ze zich niet. Wij stonden er tien meter vandaan te kijken.

Hun zijdeachtig pakje, versiert met gele omzoming aan staart en vleugels, en een extra sieraad van rode lakplaatjes. Een sprekend kuifje maakte hen heel voornaam. Mijn zoontje wist niet dat vogels bang van mensen zijn en liep op de lage dwergmispels af. Op zijn ooghoogte was slechts een laag hekje dat hen scheidde, anders had hij het gewaagd een pestvogel te pakken. De vogels hadden geen vrees en alleen belangstelling voor bessen. Ze slikten ze geheel in.

Een pestvogel eet driemaal zijn eigen gewicht aan bessen per dag. In de winter kan dat dagelijks oplopen tot tegen de duizend. Een eenzijdig dieet voor deze gulzigste besseneter onder de vogels die zijn snavel tot elf centimeter wijd kan opensperren. Dat is behoorlijk voor zijn formaat. Zelfs kleine sierappeltjes of een rozenbottel krijgt hij erdoor. Een bessenmaaltijd spoelt makkelijk weg met drinken, en een van zijn truckjes is dat hij soms sneeuwvlokken uit de lucht vangt.

Bessen willen graag opgegeten worden omdat vogels de verspreiding van hun zaden bevorderen. Ze zijn vaak fel gekleurd, ze groeien bij massa's op plaatsen waar vogels er gemakkelijk bij kunnen, en ze laten zich zonder tegenwerking opeten. De vogels scheiden ze onveranderlijk uit nadat ze door de darm zijn gegaan, zodat ze op een afstand van de moederboom op de grond vallen.

Bessen bevatten een grote hoeveelheid water en zeer weinig vaste stof. Bijgevolg worden de bessen snel en gemakkelijk verteerd, en poepen de vogels die nog geen vijf minuten nadat ze zijn ingeslikt alweer uit. De kleine pitjes zijn onbeschadigd het spijsverteringskanaal gepasseerd en zijn nog kiemkrachtig. Sommige bessen kiemen zelfs beter als ze door een vogelmaag zijn gegaan.

Niet alleen wij stonden te kijken naar die pittenpoepende besseneters. Er was meer volk op af gekomen. Omdat de vogels meestal pleisterden rond de bessenstruiken wist men ze zitten. Zoiets wordt rond verteld en lokt publiek. Er waren die maand pestvogels in heel het land, want er was een invasie.

Jarenlang laten ze zich niet zien, maar dan zijn ze van de ene op de andere dag overal. Op de vlucht voor kou en honger uit hun woongebieden in het Hoge Noorden. Invasies zijn indrukwekkend omdat pestvogels in groepen voorkomen, waar ze anders nooit verschijnen. Ze zijn het gevolg van een grote bevolkingsaanwas in jaren dat er veel bessen zijn in hun geboortestreek, gevolgd door een tekort. De situatie is dubbel zo ernstig als de oogst in het voorgaande jaar goed was. Velen hebben de winter overleefd en de populatie is sterk toegenomen.

Hun naam is te wijten aan bijgeloof, dat men in het verschijnen van deze vogels de aankondiging van de pest zag. In onze streken hadden de mensen de ervaring dat we er op konden rekenen dat er dan een strenge winter zou komen, de tijden zwaar, en het voedsel schaars zouden worden. De pest zou onverbiddelijk toeslaan. Men beschouwde ze als gezanten van het sobere lot, dat de wereld grillig en wreed bestuurde. Ook de wonderlijke kleuren van de vogel betrouwde men niet. Men meed ze als de pest. Omdat ze meestal in strenge winters hierheen trekken is het mogelijk dat oosterse ratten na zulke strenge winters gingen trekken en de pest in Europa brachten.

Mijn zoontje keek op toen een pestvogel over zijn kop scheerde. De hele troep vloog plots op en streek neer op een elektriciteitsdraad langs de school. Als ze hun buikje vol hebben rusten ze graag in kale bomen of op draden. Ze zitten dan meestal dicht bij elkaar, schouder aan schouder. Soms spelen ze een spelletje met een bes. Ze geven de bes door van de een naar de ander, de gehele rij langs. Toen wij het met z'n allen gadesloegen gebeurde iets grappigs. In de rij zat een spreeuw, die de spelregels niet kende en de bes opat toen de pestvogel naast hem die aan hem doorgaf.

Ik heb in onze streek al enkele invasies beleefd. Elke keer deed het plezier de vogels nog eens terug te zien. Ik kende de pestvogel alleen van zijn zwerftochten in de winter. Maar hoe zou hij zich in de zomer gedragen?

Toen wij een reis planden naar het Hoge Noorden was de pestvogel de favoriete doelsoort. Ik hoopte om hem bezig te zien bij het nest. Ze leven een groot

deel van het jaar gezellig onder elkaar, in de broedtijd vallen de troepen in paren uiteen, die ieder een nest op een eenzame plaats bouwen, vaak in een dennenboom, of in een spar.

We trokken naar de onmetelijke noordelijke bossen en taiga van Scandinavië die zich uitstrekken als eindeloze naaldwouden. Hoe noordelijker hoe kleiner de bomen werden, geleidelijk overgaand in berken en elzen met ondergroei van jeneverbessen, kraaiheide en rode bosbessen. De taiga hebben weinig gevarieerde biotoop en worden daarom door weinig soorten bewoond. Sommige soorten passen zich aan, in het algemeen is het naaldbos sober aan biodiversiteit.

Maar hoe nederiger, hoe verfijnder alles is. Prachtig die mossen en heidesoorten, de zevenster en Zweedse kornoelje, het linnaeusklokje en wintergroen.
In de zomer zijn er massaal muggen, en dat is het basisvoedsel voor vele jonge vogels. In de winter wordt het voedsel schaarser. Soorten die zich voeden met zaden van naaldbomen, zoals kruisbekken, haakbekken en notenkrakers zijn het beste aangepast.

De productiviteit van deze zaden varieert van jaar tot jaar, met overvloedige oogsten elke twee of drie jaar. De vogelpopulatie wijzigt overeenkomstig en in schrale jaren trekken veel soorten weg op zoek naar nieuwe voedselgebieden. Pestvogels zijn helemaal op bessen gericht, waar die te vinden zijn is hun nest. Blauwe en rode bosbessen zijn in de taiga overal.

Met ons tweeën in een camper voor enige weken op weg naar het Hoge Noorden, op zoek naar pestvogels in hun zomerkwartier. Wat we aan vogels allemaal tegenkwamen! Zaagbekken, taigagaaien, kepen, parelduikers, roodkeelduikers, sneeuwgorzen, ijsgorzen, en veel meer. Omdat ik veel in de klaarlichte nachten op stap ging, en ook vaak auto reed, om onze route verder te volgen, troffen we alle uilensoorten van het noorden aan. Sperweruilen langs de weg, zittend op een paal, net zoals torenvalken dat vroeger bij ons plachten te doen. Laplanduilen, oeraluilen, je kon er niet naast kijken, zo groot.

Overal waar nestkasten hingen zongen bonte vliegenvangers, pas toegekomen uit Afrika. Alle ruigpoothoenders met hun kuikens hebben we gezien.

Maar geen pestvogels! Iedere dag hoopten we er op, en iedere dag ontmoeten we vogelaars die pestvogels hadden genoteerd. Wij zochten hopeloos op de aangewezen plaatsen. Enkele Duitse vogelaars wezen de plaats waar ze een uur voordien nog pestvogels voor hun verrekijker hadden. Wij vonden ze niet.

Op onze terugreis werd ik zo radeloos dat ik op zoek moest naar een plaatselijke gids die ons misschien naar pestvogels kon leiden. In de bezoekerscentra bij natuurgebieden vroeg ik naar gidsen. Er werd getelefoneerd, maar iedere keer was de gids zelf op reis. Men stuurde ons door naar een volgende bezoekerscentra, twee uur verder. Daar zeiden ze dat we twee uren terug moesten. Zo geraakten we nooit thuis.

Een Fin wees ons een plek aan waar hij pestvogels wist, waar ze broedden. Iedere keer dat hij er kwam waren ze er, zei hij, de dag voordien nog. Wij bleven daar overnachten en zochten de hele dag. Weer niets!

's Anderendaags trokken we verder op onze terugreis, en verzeilden in afgelegen bossen, vol rode en blauwe bosbessen. Hier moesten toch zeker pestvogels leven met zulk een overvloed. We bleven daar slapen, en zouden de volgende dag op zoek gaan. Ik was al vroeg alleen op stap om de omgeving te verkennen, terwijl bleef Brénine in de camper om haar identiteit op haar gezicht te tekenen. Ze zat vooraan en nam haar tijd, terwijl voelde ze geruchten aan de achterkant van de auto, ze dacht dat ik het was en deed verder met haar schilderwerk.

Tien minuten later kwam ik toe, en vroeg ze of ik met de auto had geschud, ze had ook rendieren zien passeren en ze vermoedde dat die waren het geweest. De dag voordien had ze aan het fietsrek een washandje opgehangen, waaraan een geurtje was. 'Waarschijnlijk zijn ze aan die zure geur komen likken', zei ze. Plots liep een volwassen bruine beer het pad over. Waarschijnlijk was die komen ruiken en schudden. We zijn nadien toch maar doorgereden, naar een natuurgebied met bezoekerscentrum, een paar uren verder. Geen enkele gids die kon helpen, want ook die waren niet thuis. Zo hebben wij dagen gezocht naar pestvogels. Over de zuidelijke grens van hun verspreidingsgebied gekomen gaven we het op.